

ISTRSKI TEDNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA ISTRSKO OKROŽJE

LETI I. - Štev. 33

KOPER, 14. oktobra 1950

Cena 3 din

Dober pridelek nam zagotavlja le dobra priprava za setev

Bliža se jesenska setev. Pred nas se postavljajo nove naloge. Vložiti moramo ves trud, da jih pravilno rešimo. Pri jesenski setvi prihajajo pri nas v poštev pred vsem žitarice, med katerimi je na prvem mestu pšenica. Gospodarski plan za leto 1951. predvideva novo znižanje površin, zasejanjih z žitaricami, obenem pa povečanje hektarskega donosa na manjši površini. Iz tega sledi, da bomo večji del naše najplodnejše zemlje uporabili za tiste kulture, ki prinašajo večji dohodek! Taka politika ljudske oblasti pa seveda ne pomeni, da je treba na hujšo zmanjšanja žitnega prideleta! Ne, tudi tu nam je potreben večji pridelek in dosegli ga bomo prav gotovo, če bomo izvrshili vse potrebne priprave za jesensko setev ter pravilno opravili same setev.

Vsi KLO imajo ravno tu svoje prav posebne naloge. Ni dovolj, da se nekdo obveže, da bo žitarice zasejal na večji ali manjši površini, še mnogo važnejše je, da se setev izvrši zares tako, da nam jamči dober pridelek. In ravno tu čaka vse naše KLO najvažnejše delo. Nadaljevanje je treba z neizprosno borbo proti birokratizmu, ki se pojavlja tudi na tem področju! Naloga vseh KLO je, da pregledajo ali je zemlja pravilno preorana. Če bo zemlja dobro prerahljana ter prečiščena, ne bo mogla suša žitu do živega. Potrebno je vsaj enkratno globoko oranje ter rahljanje tik pred setvijo. To delo je treba izvršiti z največjo načančnostjo, ker nam sicer gnojila ter druga sredstva za povečanje hektarskega donosa le malo koristijo. Kdor ne razpolaga v vasi z dovoljno količino delovne sile, mu je treba proziti pomoč. Pri pripravah za setev moramo pri vsakem posameznem slučaju ugotavljati, ali so bila semena dovolj očiščena ter razkužena. Zadruge nam nudijo danes prav vsa sredstva, ki so potrebna za razkuženje ter preciščenje žita! Na razpolago so nadalje vsa umečna gnojila, ki jih v tem slučaju potrebujemo! Zavedati se moramo nadalje, da je zelo važen tudi način seteve. Ni vseeno, kako sejemo. Pri ročnem setju, nam popolnoma propade vsaj 13 žita, pri strojnem sejanju pa se bične izgubi. Žito pride v tem slučaju v zemljo v pravilnih razdaljih in dovolj globoko, pri ročnem sejanju ostaja često na sami površini in se zaradi tega dogaja, da ne more pognati dovolj globokih korenin. Vse naše delovne zadruge in tudi mnogi zasebni kmetovalci so že obskrbljeni s sejalnicami. Važna naloga vseh KLO je,

da pazijo, da se prav vsak kmetovalce posluži sejalnic. Izposojanje sejalnic je treba organizirati tako, da bodo prišli prav vsi na vrsto! Le tako bomo dobili dovolj trdno in zdravo žito in tudi visok hektarski dohodek. Letos smo imeli prav lep pridelek zlasti tam, kjer so se poljedelci dosledno držali navedenih navodil. Omenjammo naprimer Kmetijsko šolo v Skocjanu, ki je dobila na 1 ha 25 q žita, nadalje nekatere kmetovalce v Sv. Luciji, ki so imeli še večji hektarski dohodek. Takih primerov bi navedli lahko še več!

Povdarjati moramo končno, da ni vseeno, kakšno vrsto žita sezemo. Pri nas se je v zadnjih letih najbolj obnesla mentana, ki nam je dala v primeri z drugimi vrstami na enaki površini 30% več žita. Praksa nam je nadalje pokazala, da smo dobili s strojnem sejanjem celo za 13 večji pridelek!

Borbo za povečanje proizvodnje na splošno moramo nenehno povezovati s konkretnim delom. Niso dovolj le navodila. Treba se je zaustaviti pri vsakem tistem kmetovalcu ali pa delovni zadruži, kjer se je pojavila težava ali pa ovira. KLO morajo v vseh slučajih najti potrebna sredstva, da ne bi v tej naši horbi, ki je za vseh živilskega važnosti, zaostajali. Naša dolžnost je ne le, da gozdarski plan dosegamo, marveč da ga tudi presegamo. Pravilna obdelava zemlje smatramo za obvezol. Po trudimo se vsi, da si v svobodi, za katere smo se trdo borili, tudi čim hitreje in uspešneje povečamo tudi naše blagostanje!

NAŠE VASI TEKMUJEJO NA ČAST VOLITEV

Nad 12.000 prostovoljnih delovnih ur so opravili frontovci v septembru

Po trgovci so dobili predvsem naši kmetje, več časa, da lahko žrtvujejo kako uro za skupnost pri delu na zadružnih domovih in popravilu cest. S tem še ni rečeno, da nimajo sedaj dela, saj jih čaka jesenska setev, ki zahteva skoraj vse delo ob strani. Kator kaže septembrsko poročilo SIAU, so člani naše ljudske organizacije opravili nad 12.000 prostovoljnih ur, kar pomeni, da je zavednost našega

ljudstva še vedno velika. Toda tak ni samo kmetje. Tudi delavci in načencni so opravili svoj del prostovoljnih ur. Predvsem naši delavci bodo veliko borbo za dograditev objektov enoletnega plana. Gotovo bi bilo število ur večje, če bi organizacija in okrajni odbor SIAU še malo bolj potrudils, da bi ljudem predočil prav pomen tekmovanja. Zgodilo se je tako tudi pred dnevi v Dekanih, Bertokih, Skocjanu, Santomi in Sv. Antonu, da so ljudje saman čakali na sklicanem sestanku, da bi jim kdo kaj povedal. Predvsem v Dekanih in Bertokih bo to slabo vplivalo pri delu za zadružne domove. Ali bodo pustili zadružne domove čez zimo nezazidane? Pamtiti Dekančani ne misljijo tako. Toda če od 12 zidarjev delajo na zadružnem domu le trije in bodo drugi delali vsak po svojem, gotovo ne bo dom zgrajen na pomlad. Delavci pravijo, da bi sedaj zidali in pokrili, pozimi pa opravili notranja dela.

NA SKOFIJAH
so bili pretekli mesec precej za drugimi vasm, toda v nedeljo je tudi njih prevzel delovni polet. Prebivalci skim zborom, ki bo izvajal razne italijanske narodne, umetne in borbene pesmi. Italijani iz Umaga, Novega grada in Buj pa bodo nastopili z raznimi igrami in komedijami. Sodelovanje italijanskih šol v tem tednu bo brez dvoma polnoštevilno, s čimer bodo dokazali velike možnosti, ki jim jih daje ljudska oblast za napredek ljudske kulture brez ozira na narodnost.

Poleg ostalih se tudi italijanske šole pripravljajo na ta teden. Zlasti so oživele priprave ob začetku šolskega leta, za kar se moramo predvsem zanimali požrtvovalnim učiteljem in profesorjem. Tako bodo nastopili džaki italijanskih srednjih šol v Kopru z igro »Cenerentola«, s katero so že v tem poletu dosegli velike uspehe. Džaki iz Izole bodo nastopili s pev-

IV. red. občni zbor SHPZ za Tržaško ozemlje

Poročilo Slovensko-hrvatske prosvetne poduzeve za koprski okraj

V Podzvezo je včlanjenih 33 Slovenskih prosvetnih društev, 17 od teh društev delujejo z eno ali 3 kulturno-umetniškimi skupinami? Druga pa se bavijo predvsem z kulturno-vzgojnim prosvetnim delom na vasi. V okviru naših prosvetnih društev deluje 6 moških in 4 mešani pevski zbori, 9 godb na pihala, 6 dramskih družin, 3 folklorne skupine in 1 lutkovno gledališče. V tem letu je bilo pri nas 115 kulturnih prireditv

V pondeljek je bil v Trstu četrtek redni občni zbor Slovensko-hrvatske prosvetne zveze. Kot gostje so bili tovariši iz Gorice in predstavniki Italijanskega prosvetnega krožka. Slovenska prosvetna zveza za Koroško in zveza kulturnih delavcev iz Slovenije pa je poslala zboru svoje pozdrave. Predsednik Andrej Budal je otvoril občni zbor in prikazal nje-

gov pomen. Na zboru so govorili predstavniki kulturnih društev Tržaškega ozemlja in Gorice. Ob koncu je bila sprejeta resolucija, ki zahteva ukinitve fašistične zakonodaje uvedbo dvojezičnosti, prenehanje načrtnega poitaljančevanja, ločitev slovenske šolske uprave od italijanske, odpravo vmešavanja vojaške policije pri učiteljih in profesorjih.

Na rednem občnem zboru je govoril tudi Velikonja Jože, ki je pozdravil občni zbor v imenu kulturnih delavcev koprskega okraja in podal naslednje poročilo o delovanju Slovensko-hrvatske prosvetne poduzeve za koprski okraj:

Z odpravljanjem razlik, ki jih je pustil fašizem v socialnem in kulturnem življenju našega ljudstva je bilo omogočeno, da smo Slovenci začeli obnavljati svoje kulturne tradicije, jih razvijati in prispeti k grajditi naše skupne kulturne zgradbe z novo napredno vsebino. Obnovila so se prosvetna društva, ki so v koprskem okraju obstajale že pred prihodom imperijalistične Italije in fašizma, ustanavljala so se nova inova društva po vseh našega okraja. V tretjem in četrtem letu po osvoboditvi je mreža naših prosvetnih društev zajela skoraj sleherno vas v Istri.

Seveda ni bilo z ustanovitvijo prosvetnih društev storjeno že vse. Razen v dvoranah obalnih mest ni bilo nikjer primernih prostorov za kulturne prireditve, razstavitev itd. Vsa naša društva so bila brez inventarja (knjig, klavirjev, glasij i. dr.) Naše ljudstvo pa je bilo v času vladanja imperijalistične Italije oropano tudi svoje delovne in patriotske intelle-

gence.

Cepav je težišče dela naše oblasti obrnjeno predvsem na dvig naše gospodarske moći, ki je osnova tudi za naš kulturni razvoj, je Podzvezo SHPZ za koprski okraj mogla rešiti poleg drugih tudi mnogo gmotnih vprašanj v korist prosvetnih društev svojega območja. Vsi pevski zbori so dobili svoje klavirje, godbe na pihala so bile opremljene z novimi glazbil, ki so jim manjkala in jim je bilo omogočeno popravilo starih, okvarjenih glazbil. Vprašanje prostorov za nastope naših amatersko kulturno-umetniških skupin in drugih kulturnih prireditve rešuje vse naše ljudstvo, povezano v svojih množičnih organizacijah in zadrugah, ki pod vodstvom naše oblasti gradijo prostorne in lepe dvorane v naših zadružnih domovih. Take nove dvorane, v katerih naša društva že lahko prirejajo svoje nastope in kulturne prireditve so v Smarjah, Vangartelu, Marezigah, Kmalu bodo dograjene dvorane tudi v Dekanah, Skofiji, Sv. Antonu, Beretkah in Kortah.

Dejavnost Podzveze SHPZ od zadnjega občnega zборa do danes:

V mesecu marcu letosnjega leta je bil sklican občni zbor Podzveze SHPZ v Kopru, katerega so se udeležili delegati 27 prosvetnih društev našega okraja. Na občnem zboru je bil izvoljen nov odbor, ki sedaj vodi Podzvezo SHPZ za koprski okraj. Med tem letom je bil dvakrat sklican plenum Poddveze, ki ga sestavljajo poleg članov glavnega odbora tudi po en zastopnik tistih društev, ki niso zastopana v glavnem odboru Podzveze. Na plenumih smo reševali trenutna vprašanja, kizadevajo počutno kakor n. pr. prireditve za

Nadaljevanje na VI. strani

Seja okrožnega odbora SIAU za Istrsko okrožje

ki se je vršila dne šestega tega meseca, je Okrožni odbor sklenil izvesti volitve v vse osnovne in okrajne odbore SIAU. Volitve se bodo vršile 10. decembra. Istočasno je Okrožni odbor SIAU napovedal dvomesečno tekmovanje in poziva vse organizacije in vse člane SIAU-a, naj tekmujejo za izvršitev planskih objektov že pred rokom.

»Teden italijanske kulture«

velika kulturna manifestacija našega okrožja

Jutri 15. t. m. se bo začel »Teden italijanske kulture«. Ze iz priprav za to veliko kulturno manifestacijo Italijanov našega okrožja, na kateri bodo sodelovale številne italijanske umetniške skupine z vsega okrožja in predstavniki Italijanske manjšine iz Reke, smo ugotovili, kako lahko tudi italijanski delovni človek v pogojih ljudske oblasti razvija svojo kulturo, brez ozira na narodno manjšino, ako upoštevamo, da živi v našem okrožju nad dve tretjini Slovanov.

Med drugimi bo v tem tednu Zveza Italijanov iz Kopra nastopila s sledečimi kulturnimi predstavami:

z Goldonijevim komedijo »La locandiera«, Kolosimovo »I figli del battifon«, Adamijevim »Cenerentola«, Sarfattijevim »Il minuetto« in Cekovim igrom »L'orsok«.

V okviru »Teden kulture« bo v Izoli otvorjena tudi slikarska razstava, na kateri bodo sodelovali številni italijanski slikarji iz Pirana, Izole, Ko-

pa in Buj. Med temi bodo razstavljeni svoja dela Parovel, Tottov, Benvenuti, Fornasaro, Milos in drugi.

Predvsem pa bo zanimiv »Teden italijanske kulture« zato, ker bo tudi oživel številne folklorne skupine, ki bodo v tem tednu prikazale in izvajale plesne običaje v lepih narodnih nošah. S takšnimi skupinami bodo nastopili Italijani iz Buj, Grožnana, Portoroža in Momiana, s čimer bodo obogatili program v okviru tega tedna in dali s svojimi nastopi pobudo za nadaljnji razmah folklora v našem okrožju.

Poleg ostalih se tudi italijanske šole pripravljajo na ta teden. Zlasti so oživele priprave ob začetku šolskega leta, za kar se moramo predvsem zanimali požrtvovalnim učiteljem in profesorjem. Tako bodo nastopili džaki italijanskih srednjih šol v Kopru z igro »Cenerentola«, s katero so že v tem poletu dosegli velike uspehe. Džaki iz Izole bodo nastopili s pev-

skim zborom, ki bo izvajal razne italijanske narodne, umetne in borbene pesmi. Italijani iz Umaga, Novega grada in Buj pa bodo nastopili z raznimi igrami in komedijami. Sodelovanje italijanskih šol v tem tednu bo brez dvoma polnoštevilno, s čimer bodo dokazali velike možnosti, ki jim jih daje ljudska oblast za napredok ljudske kulture brez ozira na narodnost.

Nadaljevanje na II. strani

Borba z vodo za premog

Rudarji iz Sečjol so s črpanjem vode iz rudnika že 430 m pod zemljo

Sonce je bilo že visoko nad obzorem, ko se je ustavil avtobus v Sičjoli. Bilo je kmalu poldne. V rudniški menzi so že pripravljali kosiško. Tovariš Giuljani, eden izmed prvih delavcev, ki so letos prišli delati v novi rudnik Sičjole, mi je povedal, da redko kdaj pridejo rudarji o pravem času na kosiško. Dejal je, da jim ni hrana glavna skrb, marveč delo in borba z vodo v rudniku. Nato sem opazil, da se res ne menijo veliko za sonce, ki se je že obrnilo na drugo stran. Ko sem šel s tovarisom Giuljanijem proti vhodu v rudnik, kjer črpajo vodo na majhni vzpetini na drugi strani Sičjol — sva srečevala delavce-rudarje, ki so hiteli gor in dol ter vpraševali: »Ali deluje črpalka? Teče mar voda?« itd. Drugi spet hiti in sprašuje nekoga, ki prihaja iz jame: »Črpajo? Gre ali ne gre? Koliko metrov ste šli danes niže?« Odgovori so kratki: »Dobro gre! Črpalki delujejo dobro; postavili smo še eno cev niže.« Taki in podobni odgovori se pletejo med delavci rudnika Sičjole. Poglavitna stvar jim je delo — črpanje vode iz rudnika. Sedaj so že nad 430 metrov pod zemljo. Kakor sta mi dejala tovaris direktor in tov. Giuljani, delajo strokovni delavci — električarji, mehaniki in še nešteti drugi — tudi 12 do 16 ur na dan. Včasih pa kar 24 ur neprehnomoma.

Ko sva prišla pred jamo, je ravno kar prišla na delo nova izmena. Delavci so se s karbidovkami v rokah spuščali v jamo. Vse manjši in manjši so bili, nato pa si videl samo še majhne lučke, ki so izginile v globini. V tej globini, ki je več desetin metrov pod morsko gladino, delajo delavci v gumijastih škornjih, črpajo vodo in jo črpajo po cevih iz jame. V teh globinah ostajajo delavci po 8 ur podnevi in ponoči. Tega pa se ne boje. Ko je včasih potrebno, da delajo

pol izmene več, se prostovoljno javijo in delajo celo izmeno naprej. V tej 430 metrov globoki jami rudarji pojejo, kadar črpalka dobro črpajo. Veselijo se svojih uspevov, ker se jim voda v jami vedno bolj niža.

Se v tem tednu bodo prebili prvo zaporo in prišli v rudnik na ravno. To bo njihova prva zmaga. Caka pa jih še mnogo dela in naporov. Tudi tega se ne bojijo. Nestrpno pričakujejo tisti dan, ko bodo namestili dve črpalki, ki bosta bruhali 15 kubičnih metrov vode na min. To bo velika moč, voda bo tekla iz rudnika kot v hidrocentralah na turbine. Pri tem bi morda kdo mislil, da bo rudnik kmalu suh, toda ne bo še tako hitro,

ker je v njem več kakor 1.000.000 kubičnih metrov vode in so potrebna še druga popravila.

S pridobivanjem premoga bodo pričeli prihodnje leto ob koncu prvega polletja. Ko bo vse urejeno, bo v rudniku lahko delalo okrog tisoč delavcev.

Se mnogo bi lahko povedali o teh neustrašenih delavcih. Zaenkrat najše omenimo, da bodo o prilikih dvomeščnega tekmovanja uredili nekaj njiv, ki so last rudnika. Na njih bo rudniška menza pridelovala zelenjavno in drugo povrtnino. Gojili bodo tudi prašice za svojo uporabo, tako da bodo rudarji v svoji menzi dobivali hrano bolj poceni.

Zadružni svinjak v Pučah bo skoraj dograjen

Kmečka delovna zadruga na Krogu ima ugodne pogoje za nadaljni razvoj

Skoraj dve leti bo, odkar so se združili nekdanji koloni redovnikov, kmetje od Sv. Petra in Križišča v kmečko delovno zadrugo. V dveh letih skupnega gospodarjenja so imeli zadružniki precej težav in ovir pri svojem delovanju. Vendar so s prav

vilnimi organizacijskimi prijemi že takoj izključili iz svojih vrst vse tiste člane, ki so svoj čas stopili v zadrugo samozato, da bi ovirali njeno delovanje in danes lahko mirno rečemo, da so se zadružniki že osamosvojili.

Na splošno je zadruga v dveh letih svojega obstoja napredovala. Zadružnikom manjka le še dobrih strokovnih kadrov, ki bi z normiranjem vseh del in z ustanovitvijo raznovrstnih med seboj tekmajočih brigad privedli zadrugo do še večjih uspehov. Prav na ta način bi še hitreje napredovali, kajti s tekmovanjem bodo lahko ugotovili, kateri so njeni najboljši in najslabši člani. Tu pa je seveda treba uvesti pravilen način nagradevanja.

Zadružno posestvo ima ugodne pogoje za namakanja dela, gojenje trt in oljker ter za rigoljanje. Zlasti imajo za to ugodna zemljišča ob dolini Roke, kjer je ves kompleks skoraj do Lonzana zadružna last. Dobro bi bilo, če bi začeli z namakanjem, kajti če so letos tu pridelali več stotov žitaric, bi lahko na tem zemljišču imeli toliko več dohodkov, kolikor bi tu nasadili več povrtnin in zelenjavje, saj so imeli na dveh hektarjih nad 100.000 din dohodkov. Na tem zemljišču, čim ga bodo zadružniki pričeli namakati, bodo lahko pridelali več zelenjavje in povrtnin kakor do sedaj vsa dolina Rokave. Pri tem je potrebno samo njihovo prizadevanje. Ljudska oblast jim bo brez dvoma prislužila na pomoč z vsemi sredstvi.

Prav tako imajo zadružniki na Krogu ugodne pogoje za nasad velikega vinograda, ki bi imel nad 20.000 trt. Za to pa potrebujejo traktor, ki bi zoral ta kompleks.

Končno imajo zadružniki tudi ob solinah v Sičovljah veliko zemljišča, ki bi ga lahko posejali z deteljo. Tu bi kosili od 5 do 8-krat na leto in bls tem pridobil desetkrat več in bojšo krmo za živilo, pri čemer bi si istočasno ustvarili dobro podlago za razvoj zadružne živinoreje.

Vse te možnosti imajo, samo znati jih morajo izkoristiti.

Delovna brigada pripadnikov JA je končala z delom

Delovna brigada pripadnikov Jugovske ljudske armade, ki je delala dva meseča pri razširjanju in moderniziranju rižanske ceste, pa tem tako važnem objektu našega cestnega piana, je v času svetega dea in napravišča nič manj kot 84070 delovnih ur pri na aganju, prevažanju in kopanju raznega materiala. Brigada je v teku dveh mesecov izkopača, na ožila in prevožila 15.155 kub. metrov raznega materiala, prav tako izkopača 13.155 kub. metrov zemlje in kačenja in izkopačala 14.922 k vadratnih metrov ceite. Poleg tega so vojaki sami zgradili en most in razoli več kanjonov gradbenega materiala. A delovni polet in navdušenje naše vojske pri tem deu je bilo veliko, saj so pri vsem tem po lu prekoračili delovno normo za 130 %. Ob prilikl zaključka brigade so bili najboljši tovarisji proglašeni za učitelke. Med 135 člani, ki jih je imela brigada, jih je 24, ki so se pri teh delih že drugič tako povzpeli. Med najboljšimi so bili Šperovič, Mačinkovič, Zajim, Dodič, Filipovič, ki so dalj zgled vsem ostanim brigadirom.

Okraini plenum SIAU

Jutri 15. oktobra bo ob 9. uri v gledališču plenum SIAU koprskega okraja.

Vabiljni so vsi delegati izvoljenih v osnovnih organizacijah SIAU. Poleg delegatov bodo prisostvovali plenumu tudi vabiljeni.

Na plenumu bodo razpravljal največ o dvomesečnem predvoljnem tekmovanju in tudi o organizacijskih nalogah množičnih organizacij, zadrženih in vseljudski organizaciji SIAU.

Se o delovni disciplini in za njeno izboljšanje

SE O DELOVNI DISCIPLINI

Ze večkrat smo pisali v naših listih o vprašanju delovne discipline. Toda še vedno premalo: Potrebno je, da se še povrnemo k temu vprašanju zato, da bodo sindikalne podružnice in personalni referenti še natančneje izpolnjevali svoje dolžnosti in podrobnejše tolmačili delavcem to vprašanje, ki je hkrati v najtešnejši zvezi z vprašanjem pomanjkanja delovne sile pri nas. Predvsem pa je to potrebno za

odpravo nediscipliniranosti pri delu in da sindikalni voditelji posvečajo večjo pozornost ideološkemu in vsestranskemu dvigu zavesti delovnega človeka.

Ce bomo v naslednjem navedli nekaj primerov nediscipline pri delu, prav gotovo ne bo to v čast niti personalnim referentom, še toliko manj pa sindikalnim podružnicam. Pri gradbenem podjetju »Edilit« je zaposlenih 429 delavcev. Ti so v razdobju od 10. do 20. septembra imeli 70 opravljencih in 119 neopravljencih izostankov pri delu. Stevilo obolelih pa je znašalo 286. Tako znašajo skupne zamude okoli 19 odstotkov. Vsak lahko pri tem ugotovi, da v tem pogledu poležaj pri »Edilitu« ni prav najboljši.

Odstotek izostankov in zamud pri gradbenem podjetju v Semedeli pa je 12 odstotkov. Z opravljenimi in neopravljenimi skupaj dobimo število zamud 291.

Prav tako naletimo v tovarni »Ampele« v Izoli na neopravljene izostanke. Skupno število zamud znaša 478.

Toda to še ni vse. Takšnih nepravilnosti ne srečujemo samo v omenjenih kolektivih, temveč tudi v drugih, kakor na primer v tovarni »Marzaria« v Kopru, kjer imajo izostankov okrog 26 odstotkov, in v tovarni »Salvetti« v Piranu, kjer je bilo 25 odstotkov izostankov itd.

Kakšne so potem takem dolžnosti in naloge personalnih referentov in sindikalnih organizacij za odpravo teh pomanjkljivosti? Predvsem je dolžnost personalnega referenta, da racionalno razporeja delovno silo v posameznih oddelkih delovnih kolektivov ter da dnevno natančno pozna stanje zaposlenih oseb v podjetju. Sindikalna organizacija mora vztrajati na tem, da pravilno uredi odnose z direkcijo podjetja. Poleg tega mora personalni referent skupno z delegatom podjetja in sindikalno organizacijo obravnavati in reševati ta vprašanja na svojih sestankih. Najvažnejše pa je, da moramo o delovnih izostankih in zamudah voditi dnevno evidenco. Edino s takšnim ravnanjem bomo dnevno pridobili na tisoče delovnih ur in s tem seveda nekoliko razbremenili vprašanje delovne sile, ki je danes pri nas tako primanjkuje.

Zlasti pomembno to, da so zgradili spomenik z lastnimi sredstvi in močmi, to je s prostovoljnim delom in s prispevki v blag in denarju. Najbolj so se za to žrtvali bivši partizani pa tudi ostali vaščani niso zaostajali.

Odkritja tega spomenika se bodo udeležili borci iz vsega našega okraja, mladina in ostalo ljudstvo iz bližnjih in tudi oddaljenih vasi.

Ta dan bo naše ljudstvo ponovno dokazalo, da zna ceniti žrtve, ki jih je dalo za osvoboditev iz dobleganega fašističnega nasilja.

IZ BUJŠČINE

Velika delovna zmaga pri melioracijskih delih v dolini Mirne

Ze dalj časa je, odkar so v dolini Mirne začeli z melioracijskimi deli. Da pa bo dograjen, oziroma meliorirano vse, kar določa naš gospodarski plan, je potrebno še precej napora. V prvi vrsti je treba rešiti vprašanje pomanjkanja delovne sile. Potrebna je tudi vsestranska pomoč ljudske oblasti in vsega ljudstva, če hočemo spremeni to dolino v močno gospodarsko središče našega okrožja.

Pred dnevi so delavci dosegli ponovno delovno zmago s tem, da so spustili vodo po dograjenem kanalu. Ta je zgrajen tako, da v njegovo dno prodira slana voda, ki se meša s sladko. Sladka pa teče po vrhu. Voda, ki jo bodo uporabljali za namakanje, odteka v posebne stranske kanale, ki so deloma že dograjeni in bodo služili za namakanje.

S to delovno zmago se bo že v prihodnjem letu površina delovne zemlje znatno povečala, tako da bo pridelek zelenjave na tej površini večji kot pa v vsem bujskem okraju. Za to

pa so potrebni razni kmetijski stroji, traktorji, vodne črpalki, sejalnice, kolesnice in podobno, da bi tako prihranili gotovo število delovne sile.

S končno regulacijo doline Mirne, kjer bomo morali vložiti precej napora in izdatkov, se bo naše gospodarstvo okreplilo predvsem zato, ker bodo tu pridelali takšne pridelke, po katerih je veliko povpraševanje.

Nov hotel v Brtonigli

Okraino gostinsko podjetje »Jadran« v Bujah je pred dnevi odprlo nov hotel v Brtonigli. Hotel je urejen zelo udobno in ima že lepo urejene spalne sobe z 22 posteljami. V nekaterih prostorih so tudi stalna stanovanja. Po popolni ureditvi bo kapaciteta hotela za 40 oseb. Poleg spalnih sob so v hotelu tudi prostori za restavracijo, kuhinjo in jedilnico. Za preskrbo z zelenjavjo in sadjem bo gostinski podjetje »Jadran« uredilo na svojem po-

sestu, ki ga ima v Brtonigli, ekonomijo, ki bo oskrbovala hotel.

Ker je tudi v bujskem okraju zelo razvit tujski promet, bo ta hotel večlike gospodarske važnosti za vse naše okrožje.

Partizani Bujščine pozdravljajo sklep o vključitvi svoje organizacije v SIAU

Na zadnjem plenarnem zasedanju Zveze partizanov bujskega okraja, ki je bilo pred dnevi v Bujah, so delegati soglasno sprejeli sklep o vključitvi svoje organizacije v SIAU. Plenum pozdravlja ta sklep in v sprejeti resoluciji obljublja, da se bodo bivši borci NOB do konca borili za izpolnitve vseh nalog v okviru SIAU, ki jih prednje postavlja Partija. Zato poziva plenum v resoluciji vse svoje člane, da še nadalje krepijo in širijo socialistično zavest med vsemi delovnimi množicami za čim prejšnjo izgradnjo socializma.

Velike motociklistične dirke na progi Koper-Semedela

Kamenar na BMW je vozil 92 km na uro - V ostalih kategorijah so zmagali: Slavec (125), Veznaver (250), Skala (350). Zemljak in Koritnik najboljši v prikolicah - Metz teško ranjen

Ljudska tehnika je pretekelo nedeljo v Kopru organizirala motociklistične dirke, katerih so se udeležili najboljši jugoslovanski in tržaški vozači, kot so: Mrak Peter, Kamenar, Skala, Tržačan Slavč in drugi. Množice ljudstva iz Kopra in okolice in celo iz Trsta so napolnile vse pločnike. Lahko rečemo, da je te dirke gledalo nekaj tisoč ljudi. Tekme so se začele z vožnjo motociklistov na lahkih motorjih. Prvi so startali dirkači na 125 ccm. Tu smo videli znanega prvaka Mraka iz Ljubljane, ki se je moral boriti s Tržačanom Slavcem, ki je odnesel prvo mesto v tej kategoriji. Mrak, ki je pri startu zaradi zakasnitve ostal zadnji, je prehitel vse druge in odnesel drugo mesto.

Nato je sledila kategorija 250 ccm. Tržačan Vesnauer je na »Benelliuk« startal kot raketa in ga ni mogel dohiteti nihče. Zagotovil si je zmago. Vozil je s povprečno brzino 80 km na uro. Devet sekund za njim je prvo vozil na cilj Ljubljana Gorup.

V kategoriji 350 ccm si je zagotovil zmago Zagrebčan Skala s povprečno brzino 63,500 km na uro.

Najbolj zanimiva je bila dirka v najtežji kategoriji, kjer so bili zastopani najboljši jugoslovanski motociklisti: Metz iz Zagreba na BMW, Turjak iz Zagreba, Cerne in Jenko iz Ljubljane na »Northonu«, Kamenar iz Zagreba ter Rupelj in Čičič iz Trsta. Množica je nestrpočakala na znak odhoda. Končno se motoristi zganejo in startajo, kakor da bi zleteli. Vodita Kamenar in Metz, toda pred ciljem prvega kroga množica zavpije. Zagrebčan Metz je na ovinku zavozil s ceste in nevarno padel. Odpeljali so ga v bolnico, a njegovo stanje je resno. Takoj za njim privozijo drugi in kronometristi zaznamujejo, da vozi Kamenar z brzino 94 km na uro. Ne-

ustrašeni vozač privozi prvi in je prevozil 10 krogov, to je 37 km in 500 m, v 22 minutah in 48 sekundah s povprečno brzino 92 km.

Po dirki kategorije 500 ccm so startali motorji s prikolico. Zemljak na BMW je vozil s povprečno brzino 73 km in je v tej kategoriji zasedel prvo mesto.

V zadnji kategoriji teh dirk sta tekmovala z vozili z nad 600 ccm s prikolicami Koritnik z Bleda in Ljub-

Ijančan Ribič. Njima sta se pridružila še Zagrebčana Zemljak in Kralj z voziloma do 600 ccm. Zmagal je Koritnik z Bleda na motorju BMW, ki je v času 13 minut in 12 sekund prevozil skoraj 19 km krožne proge s povprečno hitrostjo 80 km na uro.

Ob zaključku te velike motociklistične manifestacije so zmagovalci prevozili krožno progo, pri čemer jih je zbrana množica nagradila z navdušenim ploskanjem.

Sindikalna organizacija v opekarni „RUDA“ mora krepkeje prijeti za delo

Zadnje čase dosega delovni kolektiv v opekarni »Ruda« na Križišču pri Sv. Petru prav lepe in zadovoljive uspehe. Toda ti bi lahko bili še boljši, e bi v tovarni normirali vsa dela.

Nedavno tega so pričeli z uvedbo norm, pa je vse nenadoma utihnilo. Delavce še vedno plačujejo po dnevnih, tedenskih ali pa celo mesečnih plačah, kar pa je napačno, ker bi morali pri tem upoštevati načelo: »Vsakomur za svoje delo in vsakomur po svojih sposobnostih.«

Pri tem smo prepričani, da je pretežni del delavcev, ki so za to, da se normira delo, ker ne le da bodo iz dneva v dan dvigali delovni učinek in uvajali socialistične metode dela z raznimi tekmovanji za večjo storilnost, temveč bodo hkrati tudi sami več zaslužili ter si tako dvigali svojo življensko raven. Prav gotovo je, da tistim delavcem, ki jim je to

deveta brigă in ki bi hoteli s svojimi dejanji zoglj zavirati našo graditev, ne gre to v račun, ker sedaj itak dobivajo redno plačo, ki je pa ne zasluzijo. Toda doseženi uspehi so pokazali, da takšnih delavcev skoraj ni v opekarni »Ruda«. Ugotovili smo, da si voditelji sindikalne podružnice v tej tovarni premalo prizadevajo,

da bi v tovarni izboljšali vsestransko delo tako v proizvodnji kakor tudi pri dvigu kulture in politične zavesti delavcev. Skratka, ne izvajajo sklepov okrajne sindikalne konference. Ce bi jih res izvajali, bi prav gotovo že imeli svoj rdeči kotiček s knjižnicno in čitalnico, kjer bi delavci po delu imeli nekaj koristnega razvedrila. In prav tako ni pri uvedbi brigadnega načina dela ta podružnica storila ničesar.

Zato je potrebno, da se delovni kolektiv »Ruda« krepko oprime dela in reši vsa pereča vprašanja.

BRANKO BABIC

O bistvenih vzrokih spora v tržaškem demokratičnem gibanju

kraljice množice v resnično internacionalističnem duhu. Toda vodstvo KPI je — nasprotno temu — prevezelo načelo svoje burzoazije o »brambji« »italijanstvu« Trsta in italijanskih meja v »drugih spornih conah«, o nekih avtonomijah, ki naj bi se dale Trstu in tem »spornim conam«, o tem, da so tržaški delavci na napačni poti, ker težijo k Jugoslaviji itd. V tem se očitno izraža nacionalizem vodstva KPJ. In ta ni šele od dneva po objavi resolucije Informbiroja! Ta nacionalistični odnos KPI do Trsta in Julisce Krajine sega daleč nazaj. Tam moramo iskati vzroke in osnove sedanjih dogodkov v tržaškem demokratičnem gibanju. Resolucija Informbiroja je dala torej KPI samo večje možnosti, da danes bolj odkrito uveljavljajo svoja nacionalistična stremljenja.

Že leta 1944, ko se je približevala zmaga zavezniških sil nad fašizmom, ko je postajala perspektiva bodočega neposrednega razvoja dogodkov tudi v

zvezi z Julisce Krajino in Trstom že jasna, da vodstvo KPI zastopalo stališče »italijanstva« pokrajini Julisce Krajine, predvsem pa Trsta. In ko je takrat vodstvo KPJ kritiziralo tako stališče vodstva KPI, ker škoduje revoluciji, je slednje odgovarjalo, da je perspektiva razvoja revolucije še nejasna, da še ni zanesljivo, ali se bo razvila Jugoslavija po poti, ki jo napoveduje vodstvo KPJ, da podcenjujemo razvoj revolucije v Italiji, da so razni politični in vojaški ukrepi, ki prejudicirajo teritorialno pripadnost Julisce Krajine in Trsta, prezgodnji, da bi morali počakati na poznejši čas. Zopet so poudarjali italijanski značaj Julisce Krajine in Trsta. Ponujali so obrambo interesov jugoslovanskih narodov v Julisce Krajini po italijanski burzoaziji v okviru CLN (komite narodne osvoboditve), čeprav je bilo že takoj od začetka jasno, da se bodo meščanske stranke v okviru CLN uprle vsaki revolucionarni pridobitvi ljudskih

PIŠEJO NAM...

Iz Semedela

Prav redko se čuje glas iz našega kraja. Človek bi mislil, da je Semedela daleč za devetimi gorami, čeprav je komaj streljaj od Kopra.

Prav je imel neki tovarš, ki je dejal: »Mi delamo, a se nič ne hvamo kakor druge vasi, in vendar tudi mi nekaj naredimo in prav bi bilo, ko bi se tudi o nas kaj zvedelo v svetu.«

Ceprav Semedela ni vas v pravem pomenu besede, marveč skupina raztresenih zaselkov, kjer je težko zbrati ljudi in se za di tega, posebno kar se tiče sestankov, uspehi ne vidijo tako, kakor po drugih vaseh, ki so bolj strnjene, se vendar tudi v Semedeli gibljemo.

Tudi v Semedeli je nekaj zaniknevez, ki se ne brigajo mnogo za svoje organizacije. Plačajo morebiti le članarino. Med te spadajo tudi nekateri ljudje, ki imajo v Kopru dobre službe. Toda življenje gre mimo njih naprej tudi v Semedeli.

Naš ASIZZ je imel pred 4 tedni volitve, katerih se je udeležilo tako veliko število članic kakor še nikdar prej. Priprave so bile dobre in je bila zaradi tega na dan volitev dvorana nabito polna. Kakor vedno, je bilo tudi to pot nekaj članic, ki so prišle nekaj ur prepozno, ko so bile volitve že zaključene. Pokazale so vendar dobro voljo. Upamo, da bo nova izvoljeni odbor vršil uspešno svojo dolžnost.

Prosvetno društvo je po poletnih mesecih mirovanja začelo zopet s svojim delom. Uredilo je knjižnico, pobralo članarino in dramski skupina se pridružila pripravlja z igro za kulturno prireditev. Na oglašnih deskah so pozivi za tečaj za neplisne in na one mladince in mladinke, ki ne obvladajo dovolj slovensčine, da bi se prijavili in začeli z učenjem v okviru Prosvetnega društva.

SIAU se pripravlja na volitve in predvolilno delo se je že začelo. Napravljeni je bilo že več ur udarnega dela pri popravljanju cest. V načrtu je graditev vodnjaka pri Sv. Marku, ki se bo zgradil z udarnim delom. Vodnjak je velikega važnosti za zaselek Sv. Marka in za bližnje kraje, posebno poleti, ko so ti kraji brez vode.

Zadruga je letos kljub slabim gospodarskim razmeram tudi so nastale kot posledica sušenja precejšnjega odkop sadja in zelenjave. S cenami so bili kmetje zadovoljni sa- mo pridelka, ki bilo malo.

Najbolj »delavnca« pa je gostilna KLO, ki je zadnje čase bolj zaprta kakor pa odprta, posebno zvečer je tam rada tema in tako priljubljena igra »šolska-tresete« spi in ne sliši se več udarjanja po mizah in glasnenega prepiranja. Upamo, da bo KLO sedaj ukrenil vse potrebno, da bo tudi ta ustanova zopet oživelja iz svojega mrtyila in da bodo člani orga-

nizacij našli zvečer odprtva vrata za vstop v svoje društvene prostore.

Tudi mladina se še ni prebudila iz svoje letne letargije in čaka najbrž na hladnejše vreme. Upamo, da se bo sedaj odzvala pozivu Prosvetnega društva in pristopila k sodelovanju.

S. Cok

Beseda strunjanskih kmetov

Predenjšo soboto je bil v Strunjanski masovni sestanek, na katerem so Strunjanci obravnavali kmetijska vprašanja. Zlasti živahnna diskusija se je razvila ob vprašanju planiranja umetnih gnojil ter o njihovi uporabi pri raznovrstnih semenih. Pri tem se strunjanski kmetje ne strnjajo s tem, da se planirajo umetna gnojila, kakor se planirajo semena, temveč pravijo, da je treba dati rastlini umetno gnojilo po njeni potrebi in da bi se ne pripetilo več, kakor se je že, da ko je rastlina potrebovala umetno gnojilo, tega enostavno ni bilo ali pa je bilo tele na poti.

Zato bi morali odgovorni organi že sedaj skrbeti, da si kmetje pravočasno nabavijo umetna gnojila, kajti ko bo čas setve, ga bo kmet moral imeti. Zlasti pa je pri tem potrebno, da si v najkrajšem času nabavijo razne soliture, ker ni vsak čas primeren za njihovo uporabo.

Za pridelek vina so prav tako strunjanski kmetje na tem sestanku dejali, da jim ne zadostuje nakazana količina žvepla, kajti če bi bilo namenito suš deževno leto, bi grozje obolelo in bi tako velik del grozida segnil. Zato bi bilo dobro, da bi kmetijske zadruge vedno razpolagale z določeno rezervno količino, ki bi jo porabili o prilikih velike potrebe.

Ob kritičnem pretresu letosnjega prideleka pravijo strunjanski kmetje, da bi morala oblast bolj skrbeti za kmete in jih podpirati, kajti letosnjene seme fižola, krompirja in koruze je šlo v izgubo. Zato jim mora nekdo pomagati, da bodo prihodnje leto znova sejali.

O vsem tem strunjanski kmetje vsak dan govorijo in debatirajo.

A. Krajcer

Spored kinopredstav v oktobru

KOPER

13., 14. in 15.: »Vzor žene«.
20., 21. in 22.: »Bambi«.
23. in 24.: »Slavolok zmage«.
27., 28. in 29.: »Rdeča hiša«.

IZOLA - Kino »Arrigoni«

13., 14. in 15.: »Čudežen človeka«.
20., 21. in 22.: »Cas beži«.
27., 28. in 29.: »Slavolok zmage«.

IZOLA - Kino »Odeon«

18. in 19.: »Bambi«.
20., 21. in 22.: »Vzor žene«.

PIRAN - Kino »Tartini«

13., 14. in 15.: »Cas beži«.
16. in 17.: »Vzor žene«.

20., 21. in 22.: »Slavolok zmage«.

in končno zmago revolucije v Julijski Krajini. S tem poudarjanjem italijanjanstva Trsta in drugih pokrajin v Julijski Krajini pa je vodstvo KPI tudi subjektivno izražalo svoj nacionačiščno stališče do Trsta in Julijske Krajine.

Z orožjem v roki je ljudstvo Julijanske Krajine in Trsta premagal burzoazijo, razbilo stari burzoazni aparati in upostavilo povsod svojo ljudsko demokratično oblast. Tedaj so na mednarodnem odrvu nastopile imperialistične sile, ki so se postavile v obrambo kontrarevolucionarnih sil in proti končni zmagi in utrditvi revolucije v Julijski Krajini in v Trstu.

Medtem ko so se borile jugoslovanske množice same, z orožjem v roki, ko so ljudske množice Julisce Krajine revolucionarno rešavale svoje zahteve, se je v Italiji vodila antifašistična borba v koaliciji z burzoazijo. Vodstvo KPI je smatralo, da se v Jugoslaviji revolucija prehitro razvija, vrh tega pa je vidovalo v jugoslovanski revoluciji samo organizacijo armade, ne pa tega, da je ta armada rezultat revolucionarne borbe ljudskih množic. Zato tudi niso vodilni ljudje KPI videli v Jugoslaviji revolucije, ampak samo vojne operacije, na osnovi česar so potem postavljali vprašanja prejudiciranja. Ta stališče je dejansko oviralo razvoj

(Nadaljevanje sledi)

IZ SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE

Zasedanje Glavnega odbora OF Slovenije

Ukrepi zvezne vlade za zagotovitev prehrane prebivalstva

V petek 7. oktobra je bilo v Ljubljani zasedanje razširjenja glavnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije. Vodil ga je predsednik tovarš Josip Vidmar.

V prvi točki dnevnega reda je imel referat tovarš Sergej Kraigher, ki je analiziral posledice suše v vsej državi. Navedel je pri tem številne podatke o škodi, ki jo je suša povzročila in obrazložil odredbo Zvezne vlade o zagotovitvi prehrane prebivalstva in obavarjanje živinskega fonda, ki jo ja zaradi nestalnega položaja izdala.

Poudaril je nato, da imperialistične sile izkorisčajo vsako težavo za okrepitev svojega pritiska na Jugoslavijo, in dejal, da tu ni govora samo o imperializmu Sovjetske zveze in njenih vazalov, ki v svoji jalovi propagandi izkorisčajo sušo v Jugoslaviji in njene posledice, kot da bi jo zakrivila ju-

goslovanska vlada ali CK KPJ, in skušajo diskreditirati ukrepe zvezne vlade za zagotovitev redne preskrbe prebivalstva. »Tu gre tudi za tiste imperialistične kroge na zahodu,« je dejal tov. Kraigher, »ki smatrajo, da ustvarjajo gospodarske težave, ki nam jih je povzročila suša, pripravna tla za to, da povečajo svoj pritisk na nas, da bi se odpovedali izgradnji socializma.«

Govoril je nato o glavnih nalogah, ki se danes postavljajo, zato da se zagotovi redna preskrba prebivalstva z živil ter o naloga, ki se postavlja v zvezi z zagotovitvijo krme in hraničnemu osnovnega fonda živine.

Potrebno je tudi zaradi povečanih zahtev, pred katere je postavljena zunanja trgovina, vložiti ves trud v to, da se z mobilizacijo potrebnega števila delavcev omogoči, da bo tež-

ka industrija delala s svojo polno zmogljivostjo in da se pospeši izgradnja osnovnih objektov petletke.

Ravno tako je treba ob povečanem uvozu za preskrbo prebivalstva podvajiti napore za izvršitev plana izvoza. Delovni kolektivi pa imajo nalog, da zaostrijo borbo za izpolnitve industrijskega dela takoj po obsegu in vrednosti kakor po assortimentu.

Po referatu tov. Kraighera je bila diskusija, v kateri je spregovoril tu-

tov. Miha Marinko, ki je poudaril, da je potrebno izvesti vse ukrepe, to pa ne samo zaradi suše, ampak za splošne koristi. Hkrati je potrebna tudi ideološka preobrazba ljudi, da bodo razumevali celotne probleme. »Pri tem je treba vedeti, da ne gre samo za borbo z nasprotniki, ampak tudi za borbo z ostanki preteklosti v nas samih,« je zaključil tov. Marinko.

VEDNO VEČE USPEHE DOSEGALO PRI ČRPAJU NAFTE V DOLJNJI LENDAVI

Delovni kolektiv je prevzel upravljanje podjetja v svoje roke

V Doljni Lendavi v Sloveniji je delovni kolektiv »Nafta« prevzel dne 24. septembra upravljanje podjetja v svoje roke. Na ta zgodovinski dan se je delovni kolektiv obvezal, da bo še letos potokel svetovni rekord v globinskem vrtanju in da bodo pri tem vrtalne brigade skrajšale ciklus vrtanja za deset odstotkov.

Ze odavnine so opazovali tod domačini ob deževnih dneh mastne mlačke, ki so se pojavljale na severni pa tudi na južni strani reke Mure. Le malokdo je takrat vedel, da zemlja tukaj skriva nekje pod seboj ogromna bogastva. Kmetje so kopali tu in tam celo plitke jame, iz katerih so

dobivali s prstjo pomešano nafto, kar so potem uporabljali za mazanje voz. Sele proti koncu minulega stoletja je začel z vrtanjem grof Festetič in potem se v dobi petrolejske groznice, ki je zajal evropske države, začne večja eksploatacija naft. Tuk je prvo svetovno vojno je prevzela koncesija angleška kapitalistična družba, ki je začela s široko akcijo. Ti vrelci so imeli nato še več gospodarjev.

Vsa ta leta so domačini, ki so bili zaposleni pri vrelcih, živelj kaj bedno življene. Vsem tem gospodarjem je šlo za ropanje naft. V delovnem človeku pa so videli le ceneno delovo silo, pri čemer so zaslužili lepe denarje.

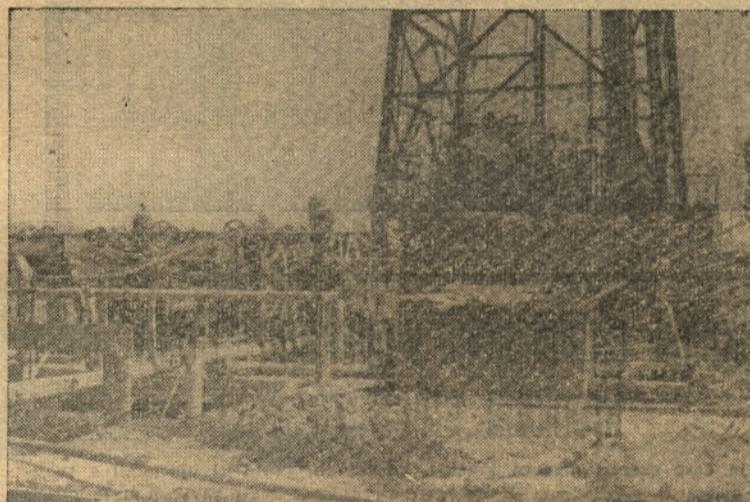
Po osvoboditvi so se znašli maloštivni mojstri in delavci pred velikimi nalogami. Saj razen nekaj prakse, katero so si pridobili pri delu, niso imeli ničesar. Vendar je bila v delovnih ljudeh Jugoslavije trdna volja in zavest. Z velikim veseljem so vsi jugoslovanski državljanji pozdravili prve garniture strojev, ki so jih poslali iz Sovjetske Zveze. Toda kakšni so bili ti stroji? Stari, čudno podobni tankovskim motorjem. Delo jim ni hotelo steči. Okvare so se z vsakim dnem množile. V srečih delavec je nekaj popolnoma rahlo prišepetal, da tu nekaj ni v redu. V domačih delavnicah so delali noč in dan. To je bila trdna sola, ki je zahvalila jeklene ljudi. Delo je kljub neverjetnim težavam dobivalo vse večji razmah. Polet Alije Širotanoviča je zavjal vse ljudi. »V 28 dneh bom prodrl do naft,« je izjavil na neki konferenci Salko Sukič svojim vrtalcem. Napoved Salka se je uresničila. Na osemindvajset dan je iz globin sliknil plin — natta je bila tu.

Sledilo je novo obdobje delovnega poleta vrtalcev. Prišel je dan, ko so prejeli iz domačih tovarn nove garniture, ki niso vičemer zahtajale za inozemskimi. Poletu vrtalcev so se pridružili strojniki, monterji ...

Mojster Premuž se je s svojim lovvariši pripravil na nov rekord. Zapisil si je, da se bi dalo prestavljati vrtalni stolp v stojecem stanju in celični, ne da bi ga bilo treba razstaviti na kose. S tem so mnogo pridobili na času in naporu. To je bil drugi veliki uspeh belih ruderjev v Doljni Lendavi.

Tekmovanje med brigadami ni potrebovalo. Salko Sukič je postavil nov jugoslovanski rekord v enodnevnom vrtanju z 38 metrov globine. Toda že naslednjega dne ga je tovarš Premuž potokel ter dosegel 374 m. globine.

S takim delom in tekmovanjem pri pomorejo jugoslovanski delavci, da dajejo vrelci vsak dan več naft, ki bodo kmalu krili domače potrebe.

Vrtalni stolp pri črpanju nafti v Doljni Lendavi

NE BO VEČ PUSTE, NERODOVITNE GOLIČAVE

Od Istre do Bojane se vleče pust, nerodovitni svet, za katerega je vsak pomisli, da mora tako biti in nihče, tudi oblasti v starji Jugoslaviji se niso potrudile, da bi pomisile na izkorisčenje te »pustinje.« V prihodnjih letih pa bo prav na tem svetu rasla najbolj izkana in tudi najpotrebnnejša industrijska rastlina — bombaž.

V Makedoniji so že od davno gojili bombaž, toda nanj ni nihče pogagal velike pozornosti, ker ni bil dobre kakovosti in pa tudi nikogar ni mikalo, da bi se zanimal za njegov razvoj, saj so uvažali od drugod že gotove proizvode. Po vojni pa so začeli s prvimi poiskami v Crni gori in Hercegovini, kjer ni nikdar poprej rastel bombaž. Zdaj so znjim posejani tisoč hektarjev zemlje v ravniških predelih Crne gore, v črnogorskem Primorju, v okolici Skadrskega jezera, bombaž raste v Stoji, kjer se njegove površine raztezajo do reke Bojane. Tudi v Hercegovini se nasadi bombaž razprostirajo od Belega polja nad Mojstrarem, ob Neretvi do morja, najdež ga tudi pri Biekovem, kjer sega do Veleža. Tudi v Imotsko — Bekijskem polju naletiš na bombažne nasade, ki se razsprostirajo še naprej po Dalmaciji do Istre. To ozemlje je bilo znano po nerodovitnosti, saj je izmed žitnih vrst najboljše uspevala le koruza, medtem, ko so se vsi pojzki z drugimi žitnimi vrstami izjavili, ker so nobeno žito dobro uspevalo.

Po dolgotrajnih in izčrpnih raziskovanjih bombaža, so njegovi pridelovalci prvikrat nabirali bombaž leta 1947., a takoj naslednji dve leti so se posejane površine bombaža zelo povečale.

Najbogatejšo žetev bombaža so imeli v Hercegovini. Odličen pridelek je bil v kmečkih delovnih zadrugah, a tudi v privatnem sektorju ni zaostajal. Tako so v mostarskem sresu, na Bu-

ni in Hodbihi pobrali kmetje res zelo dober pridelek, prav tako je bombaž dober tudi v Brotuji in Čitluku, kjer pridelujejo poleg dobrega bombaža tudi vino in tobak najboljše kakovosti. Na Ljubiškem polju, zlasti pa v Grabu in Vitini so bombažni posevki prvorstni, v čapljiskem sresu pa nekaj nenavadnega.

Kako dobro je letos obrodil bombaž lahko sklepamo po besedah nekega kmeta s Čeljevskega polja, ki je na eni sami bombažni bilki naštel 34 popkov, ki bodo popolnoma dozoreli do prvega jesenskega mraza,

To je naravnost rekordno število plodov, zlasti, ker so bile letos v Jugoslaviji nenavadne vremenske prilike, to je rekord v pogledu na bombaž v novo posejanih predelih, a tudi na vsem Balkanu. Na Čapljiskem polju je precej izgledov, da bodo na 1 hektar posejane površine pridelali 1.000 kg surovega bombaža, prav tako najbrže tudi v Metkovču, medtem, ko je v Imotsko — Bekijskem polju nekaj slabši. Dobri bombažni posevki v Dubravah, pri Domanoviču, pri Stotuču in v trebinjskem okraju.

V črnogorskih predelih je bombaž večinoma precej slabši kot v Hercegovini, v Golubovcih, Goričanah in Bistrici pa je boljši. Vzrok za slab pridelek je zlasti v veliki suši, ki je v prvi polovici, ko bi moral imeti mlada rastlina dovolj moč, pre dolgo trajala.

Znanstvena raziskovalna dela s katerimi se ukvarja zlasti gozdarsko poljedelska fakulteta v Sarajevu imajo namen, da najdejo način, s katerim bi znatno povečali donos bombaža.

Kmetje, ki se ukvarjajo s kulturo bombaža, so to rastlino že osvojili in jo že pristevajo k onim rastlinam, ki so jih sejali že nihiov dedi in praderi. Bombaž je tista rastlina, ki bo daho uspevala na sušnem dinar-

skem področju, kjer letos v veliki suši ni mogla izdržavati niti koruza, tobak in povrtnine. Bombaž pa se je na mnogih posejanih površinah dobro držal. Venela in rumenela je koruza, bombažne rastline pa so se lepo zelene dalje razvijale in premagale sušo. Bombaž je pokazal, da je zelo odporen proti suši, skoraj tako kakor plevel.

Z bombažem, ki bo zrastel na novih velikih površinah bo izginila neplodna golica, a ne samo to. Nova kultura bo obogatila zemljo, kjer so do sedaj uspevale razne vrste najfinnejšega sadja, prvorstni tobak, povrtnina in odlično grozdje. S tem se bo spremenoilo in obogatelo poljedelstvo in celotno gospodarstvo na vsem ozemlju od Istre do Bojane.

Jugoslovanski pomorski promet dobiva vedno več novih ladij

V ladjedelnici »3. maj« na Reki bodo kmalu končali gradnjo prve motorne ladje druge serije domačih prekoceanskih enot. Ladja, za katero gre, se bo imenovala »3. maj« in bo imela nosilnost 4200 ton. Prav za prav je bivša ladja »Locchii«, ki so jo lani dvignili iz morske globine 30 metrov. V ladjedelnici niso ladje samo popravili, ampak so jo temeljito rekonstruirali. Ladja »Locchii« so med vojno, preden je bila dograjena, preuredili v vojno ladjo. Imela je v zadnjem delu naprave za namestitve topov in strojnici kakor tudi municije in vojnega materiala. Sedaj je spremena v tovorno ladjo. Ker bo ladja vozila z brzino 17 morskih milij na uro, bo hkrati najhitrejša jugoslovanska motorna ladja.

Ladjedelnica bo izročila prometu docela obnovljeno in opremljeno ladjo že na Dan republike, to je 29. novembra.

Na prvi izmed teh ladij so konstrukcijski deli dovršeni do krova, ki je tudi je zaprt. Vse tri ladje, ki jih sedaj grade, bodo dograjene do konca petletke. Med motorno ladjo »3. maj«, ki jo bodo čez poldruži mesec izročili prometu, in ostalimi tremi ladjami istega tipa, ki jih grade, bo razlika le v tem, da bodo nove ladje zgrajene po večini z varjeni konstrukciji, medtem ko so na ladji »3. maj« posamezni konstrukcijski deli zakovljeni. Zato bo vsaka izmed novih ladij za okrog 100 ton lažja, kar bo povčevalno njeni nosilnosti. Motorna ladja »3. maj« ima motor s 500 konjskimi silami, ki omogoča veliko brzino 17 milj na uro. Nove ladje, ki jih grade v reški ladjedelnici, bodo zgrajene pretežno iz domačega materiala.

V reški ladjedelnici so lani dovršili prvo serijo prekoceanskih ladji tipa »Zagreb« z nosilnostjo 3900 ton, ki so se v prometu izkazale zelo dobro in so zelo hitre.

SEDEM DNI PO SVETU

Govor tov. Eduarda Kardelja v polit. odboru OZN

OZN mora biti sposobna, da se upre vsakemu napadu

Dne 10. oktobra je imel na popularni seji političnega odbora OZN zunanjji minister FLRJ Edvard Kardelj kratki govor, v katerem je podaril, da jugoslovanska delegacija načelno sprejema predloženi načrt resolucije, da pa ima določene pridržke, o katerih bo govoril pozneje.

»Te pripombe,« je dejal Kardelj, »se ne nanašajo toliko na načela, na katerih temelji resolucija, kolikor na to, da bi ta načela pravilna uporabili.« Ko se je postavila Jugoslavija na tako stališče, je upoštevala naslednje razloge:

Predvsem ni mogoče zanikati dejstva, da je učinkovitost doseganja mehanizma OZN za preprečevanje akutne nevarnosti napada zelo majhna. Vsi imamo navado, da pri razpravah zelo pogosto govorimo o Društvu narodov in ugotavljam, da je bil vzrok njegovega neuspeha pomankanje učinkovitih sredstev za skupno akcijo proti napadu. Vsi govorimo, da OZN ne sme bolihati za to pomanjkanje.

Ijivostjo in da mora biti sposobna učinkovito se upreti slehernemu napadu.

Ta duh je prevladoval med nami tudi tedaj, ko smo ustvarjali to organizacijo in sprejeli Ustanovno listino OZN. V tem duhu je odigral posebno vlogo Varnostni svet.

Toda praksa je pokazala, da smo se v besedah sicer vsi strinjali, da pa je bilo praktično zelo malo doseženo v tej smeri, da bi Združeni narodi ustvarili učinkovitejši mehanizem za zagotovitev miru.

Toda očvidno je, da bi bil že sam obstoj tega mehanizma močna ovira za napadalca. Zaupanje in mir med narodi je mogoče povrniti samo v primeru, če ustvarimo znova zaupanje v to, da se noben narod ne sme znajti, da bo nenačoma postal žrtev napada. Utrditvi OZN tako, da bo sposobna res upreti se slehernemu pojavi napada, je nedvomno naša glavna naloga. Tej nalogi ustreza v dočetku.

S KOREJSKEGA BOJIŠČA

Američani so naleteli na ogorčen odpornik severokorejskih sil pri prekoračenju 38. vzp.

Dogodki na korejski fronti kažejo, da so Američani zadeli ob trd oreh, ki ga bo težko razbiti. Vsaj tako je mišljeno vojnih dopisnikov na korejski fronti. Američani bi radi že pred zimou opravili s severnimi Korejci, zato so napravili veliko protofenzivo, ki jih je od pusanske fronte privreda čez 38. vzporednik.

Dve južnokorejski divizijski sta ob ozemelju pasu ob vzhodni obali napredovali že globoko v severokorejsko ozemlje. Po srđitih bojih sta zavzeli Vonsan, ki leži ob 39. vzporedniku. Američani pa so ostali blokirani severno od Kaesonga. Bitka, ki se je tu razvila, spominja na boje ob reki Naktong. Spet so severni Korejci prišli iz zaklonov in potisnili ameriške napadalce nazaj. Tako se je razvila bitka, ki ji bodo lahko kos samo letata. Zato so Američani skušali pred dnevi, da bi izvabili severne Korejce iz zaklonov na odprtbo bojišča, toda ti se niso dali izvabiti. Brigada Commonwealth pa je imela več sreče in napredovala okoli devet milij na cesti, ki pelje v Pjongan, toda tudi tu se kaže močan odpor severnih Korejcev. Na srednjem bojišču je iniciativa prepuščenju južnokorejskim četam, ki precej napredujejo, toda tudi tu se kaže znaki severokorejskega odpora. Na severovzhodu, to je severno od Vonsana napreduje južnokorejska divizijska Kapitol, ne da bi naletela na kak odpor!

Prve dni ofenzive so bile vse izjave bolj optimistične, medtem ko se te dni kaže, da bo stvar bolj resna, kar kor bo si jo mislili, zato nekateri mi-

slijo, da bo moral Mac Arthur spet zahrbtno izkrcati svojo vojsko, kjer pred fronto, da bi dosegel končni uspeh.

Severokorejsko poročilo pravi, da so severokorejske sile na vseh oddelkih fronte zapletene v hude obrambne boje ter da so odbile ameriški napad severno od Kaesonga. Poročilo pravi nadalje, da tudi zapadno od Kaesonga nudijo severokorejske čete ogorčen odpor proti sovražnikovi ofenzivi.

Vesti iz diplomatskih virov pa pravijo, da bi lahko Kitajci zasedli severozapadni del Koreje ob mandžurski meji, kjer bi dobila zatočišče severokorejska vlada in vojska.

nem obsegu tudi predlog devetih držav. Tu je sicer mogoče ugovarjati, da je mogoče v današnjem mednarodnem razpoloženju, ko imajo globalni družbeni spori zelo pomembno vlogo, tak mehanizem napačno uporabiti in celo tudi zlorabititi za vmešavanje v notranje zadeve te ali one države. Spričo tega moramo poudariti dvoje okolnosti: Predvsem je treba po mnenju jugoslovanske delegacije storiti potrebne napore, da bodo nekatere preveč široke in nedoločene formulacije v predlogu resolucije natančnejše opredeljene. Hkrati pa ne smemo izgubiti izpred oči, da imamo dolej slabe izkušnje s taktiko, da ifremo idealne rešitve — da ne bi dosegli nikake rešitve.

Dejstvo je, da Varnostni svet ni storil skoraj niti koraka dalje za zgraditev učinkovitejšega mehanizma mednarodne varnosti. Varnostni svet se je dejansko pogostokrat izčrpaval v neskončnih razpravah o konfliktih sporov, ki so se redko končale uspešno, ni bil pa sposoben postaviti kakršne koli pregrade na poti k vedno hujšemu zaostrevanju mednarodnih odnosov in odkritim manfestacijam napadalne politike.

Kot tretje dejstvo je tov. Kardelj navedel konkreten primer Jugoslavijo, ki je že nad dve leti izpostavljena prisiku napadalnih teženj sošednih držav. Kardelj je dejal: »Jugoslovanska vlada ni neposredno predložila vprašanja Organizaciji združenih narodov, ker ni hotela še bolj otežčiti naporov za mir, toda očitno je, da države, ki so v takem položaju in ki ne pripadajo nobenemu bloku in nobenemu sistemu regionalne varnosti, ne morejo dobiti zaščite in podpore druge nego v sistemu mednarodne varnosti.«

Kardelj pa je pri tem poudaril, da oborožene sile, katerih ustanovitev predvideva predložena resolucija, ne bodo smeje imeti v nobenem primeru druge naloge kakor to, da zatrejo napad in ne bodo smeje posegati v notranje politične borbe kake države.

Pregled

MEDNARODNIH POLITIČNIH DOGODKOV

ZADNJEGA TEDNA

vztrajajo od vsega začetka na stališču takojšnjega prenehanja vojne in izvedbo resnično demokratičnih volitev pod nadzorstvom organizacije Združenih narodov, ki naj bi omogočile korejskemu ljudstvu, da si izbere svojo legitimno vlado.

Svetovnemu miru škodljiva politika delitve sveta na dva bloka, ki prihaja vedno bolj očitno do izraza na vseh mednarodnih diplomatskih forumih, kjer se obravnavajo svetovna sporna vprašanja, je pokazala svojo rušilno moč tudi na sedanjem zasedanju glavne skupščine OZN. Tovariš Kardelj je v svojem govoru navedel vrsto škodljivih tendenc, ki streminjo po eni strani k oslabitvi OZN, po drugi strani pa hočajo spraviti to mednarodno tribuno, ki bi moral biti varuh svetovnega miru, pod vpliv vojno hujškega ameriškega imperializma. Ravno tako je tov. Kardelj razkrinkal hlinavsko besediljenje o obrambi miru in prikazal, da taka politika vodi pod kinko borbe za mir v tretjo svetovno vojno.

Kljub svoji zmagi na korejskem polotoku in klavrnemu tekmovanju k oboroževanju, ki opogumila ameriške imperialiste, so najovejši dogodki na azijskem kontinentu — pozitivne partizanske vojne v Indoneziji, nova Ho Či Minhova ofenziva v Indokini ter vzdružne grožnje azijskega kolosa LR Kitajske, da ne bo mogla mirno prenašati dogodkov na Koreji — so močno zaskrbeli vojaške in politične kroge zapadnega bloka. V zvezi s posliljanjem pomoči francoskim imperialističnim četam v Indokini so nekateri ameriški vojaški krogi izrazili, da bodo morali biti v slučaju razširitev vojnega žarišča v Aziji bolj previdni, ker so v Aziji neugodna tla za vojno proti komunizmu. Tako so sklenili, da bodo Francuzom v Indokini in drugim, ki se bojijo proti osvobodilnemu gibanju v Aziji, pomagali le z vojnim materialom, ne pa s svojimi četami.

Kratke vesti . . .

BRUSELJ. — V Bruselu so odprli mednarodno razstavo živilske industrije. Jugoslovanski paviljon je bil izdelan iz domačega gradiva in je dobil zaradi okusne in izvirne ureditve prvo nagrado na tej mednarodni razstavi.

KARACI — Reke Sutlej, Ravi in Chenap v Pendžabu so poplavile 10.000 akrov zemlje, s čimer je prizadetih okrog 5 milijonov ljudi. Gmočna škoda, ki so jo povzročile poplave, znaša nad 30 milijonov funтов.

ANKARA — Turška vlada je pred dnevi začasno zaprla svojo mejo proti Bolgariji, ker so bolgarske oblasti poslale v Turčijo potniški vlak samih ciganov brez turških vstopnih vizumov. Meja bo zaprta, dokler ne bodo bolgarski organi sprejeli nazaj teh ciganov.

Dve značilnosti italijan. ekonomike

V italijanski ekonomiki sta značilna dva pojava: na eni strani zapirajo nerentabilna industrijska podjetja, ki so nastala kot rezultat nekdanje avtartične politike fašističnega režima in ki so jih ves čas njihovega obstoja in dela podpirali v breme ljudskih množic z velikimi javnimi krediti in subvencijami iz državnega proračuna; na drugi strani pa postaja čedalje večje število podjetij z uvozom kapitala čedalje bolj odvisno od velikih ameriških monopolov.

Zapirane podjetij še bolj pospešuje proces penetracije tujega kapitala, ki pa zajema samo tista podjetja in panoge, ki zanj posebno važne, ker gre za koristi zunanjosti politike ZDA.

Tako deflacijska politika italijanske vlade olajšuje in pospešuje prodiranje tujega kapitala, na drugi strani pa zaostruje notranja protislovja svoje ekonomike, predvsem problem brezposelnosti.

Brezposelnost je v Italiji trajen jav. Zajela je nad 2 milijona populacije nezaposlenih ali 10–12 % zaposlenega prebivalstva. Temu je treba pristeti se nad 2 milijona agrarnega proletarijata, ki nima zemlje in dela zato v letu 100–150 dñi, to se pravi, ki je malone 3/5 do 3/4 nezaposlen. Posledica tako velike brezposelnosti z nizkimi mezdami je zelo nizka potrošna moč, to se pravi nerazvit notranji trg. Pri vsem tem glav-

no davčno breme niso neposredni davki (ki so v Italiji zelo nizki), namreč posredni, to se dravi tisti, ki obremenjujejo najširše ljudske množice. Taksna davčna politika italijanske vlade, ki je imela pred očmi zbiranje sredstev za finančiranje izrednih investicij za omiljenje brezposelnosti, je že bolj zožila potrošno moč širokih ljudskih množic, ker je prizadela tiste, ki jim je hotela pomagati z investicijami. Tako se je zgodilo, ko se je podražila večina monopolskih predmetov (tobak, vžigalice itd.), ko je bil zvišan davek na promet na vrsto potrošnih predmetov (sladkor itd.).

(Konec prihodnji)

Iraška nafta in anglo - egiptovski odnosi

prepovedala dobavljati nafto naftovodom in svojega sklepa se vedno ni preklicala. Iraška petrološka družba je začela medtem izvajati nafto v Hajfo v cisternah in sicer tako, da jo je dozdevno posiljala v neko drugo državo, ko pa so bile cisterne onkraj Sueškega prekopa, so odhajali v Palestino. To prakso pa je preprečil Egipt z drastičnimi ukrepri kontrole nad prometom skozi Sueški prekop.

Ena izmed zadnjih odredb egiptovske vlade določa, da ladje, ki so na črni listi, v bodočem ne bodo mogle dobivati med vožnjo skozi Sueški prekop niti pitne vode, že prej pa jih je bilo prepovedano uporabljati vse pristaniške ugodnosti. Bazen tega je bilo pristaniščem naročeno, naj zahteva od sodeljod od vsakega kapetana ladje cisterne, ki vozi skozi Sueški prekop, pismeno obveznost, da bo nafto iz-

tovoril v pristanišcu, navedenem v ladijski listini, to se pravi, da nafta ne pôde zopet na drugo stran, namreč v Hajfo. O vsem tem morajo kapetani ladij, ko se vračajo, predložiti potrdilo pristojnemu egiptovskemu konzulu, sicer pride ladja na črno listo in ni več dežela njenih pristaniških ugodnosti.

S temi ukrepri, ki so sprožili vrsto protestov ZDA, Francije in Anglije, je praktično onemogočeno sleherno preskrbovanje rafinerije v Hajfi z Iraško nafto. To je zlasti prizadelo prenike Izraela z nafto, pa tudi angleško sredozemsko brodovje.

Pokus Anglije, da bi uredila to vprašanje ob nedavni pogajajih z Iraško vlado o novih pogojih trgovinskih koncesij, se ni posrečil. Iraška vlada sploh ni hotela obravnavati precedensa, ob katerem bi bil mogel Egipt avtomatično popustiti. Za Anglijo pa je bilo to vprašanje silno

važno, ker je šlo za to, da bi si zagotovila izpolnitve nedavno sklenjenega sporazuma z Izraelom in obveznosti glede preskrbe rafinerije v Hajfi s 500–750.000 ton nafto letno. Za zdaj je Anglija prvorazna vožiti iraško nafto okrog Afrike in skozi Gibraltar v Hajfo, ker druga alternativa — dovoz iz angleških virov v Venezuela — ni prišla v poštev zaradi visokih dolarskih stroškov v zvezi z venezuelsko nafto, čeprav je pot krajša in cenejša.

Medtem se vlada Anglije, ZDA in Francije vojskujejo. Egiptom in Irakom z notami. Vojsna z notami z Egiptom ni omejena samo na vprašanje iraške nafte, ki je pravzaprav posameznost v skupu zelo zamotanih odnosov. V tem skupu je tudi drugo vprašanje v zvezi z nafto namreč vprašanje izkorisťanja virov nafta v Egiptu po tujem kapitalu. Leta 1943 je bil izdan v Egiptu zakon, ki pri-

zava pravico do iskanja in izkoriscenja naftne izključne egiptovske družbam oziroma mešanim družbam, v katerih je večinoma udeležen egiptovski kapital (51%). Po istem zakonu so družbe doživje prodajati nafto egiptovski vladi za notranje potrebe države po cenah, ki jih določi vlada in ki morajo vsekakor ustrezaati svetovni pariteti oziroma monopolnim cenam. Ta zakon naj bi začel veljati v začetku novembra tega leta.

Tuji kapital se do zadnjega na te zakonite določbe ni oziral, ker je računal, da bo imel toliko moč in sredstev, da bo izposloval ozirom vsilil spremembo zakona. Cim bolj pa se približuje dan uporabe zakona, tem bolj se zapletajo odnosi z Egiptom. Kot zadnji akt pritiska so začele tuje držube odpovedovati koncesije. Shell oil Company je obvestila egiptovsko vlado, da bo zaprla vrele od Suesa.

NAŠ KULTURNI KOTIČEK

Poročilo Slovensko-hrvatske prosvetne poduzeze za koprski okraj

1. maj, odločitev za izvedbo Tedna slovenske kulture v Istri, ki bo v novembra leta in druga vprašanja.

Precejsjno aktivnost je Poduzeva pokazala v preteklem letu na področju splošnega izobraževanja naših ljudskih množic. Večerni izobraževalni tečaji so se s pomočjo prosvetnih društva in učiteljstva odprli v 19 krajih koprskega okraja. Prav tako je Poduzeva napravila uspešno akcijo za odpravo ostalih nepismenosti, tako da bodo v naslednjih letih lahko rekli, da je tu v Istri nepismenost popolnoma odpravljena.

V našem okraju je bilo v tekočem letu 124 strokovnih, znanstvenih, zdravstvenih in drugih kulturnovzgojnih predavanj. V ljudskih univerzah

Zanimanje za slovensko knjigo tudi pri nas iz dneva v dan raste. Po statistiki preteklega leta so naše knjigarne v Kopru, Izoli, Portorožu in Piranu razprodale nad 25.000 slovenskih učnih, znanstvenih in leposlovnih knjig. K temu so pripomogle tudi knjižne razstave, ki jih Poduzeva prireja vsako leto v Prešernovem tednu. V iztečnjem letu so bile razstave prirejene skoraj v vseh vaseh, kjer obstajajo prosvetna društva. Žal, da naše knjižnice, posebno na podeželju niso dobro začeleni in tako v redu kakor bi morale biti. Temu vprašanju niso naša društva niti Poduzeva posvetila dovolj pozornosti.

so večkrat predaval predavatelji Iz Trsta in iz Slovenije.

Za dvig strokovnega kadra v društih je Poduzeva SHPZ odprla štirimesečni tečaj. Povodni tečaj je z uspehom dovršilo 19 mladincev, nekateri izmed njih že uspešno vodijo pesvne zvore po našem okraju. Dramski tečaj sicer ni bil tako uspešen, a je vendar dokazal, da imamo tudi v slovenski Istri talente za dramsko umetnost. Od desetih gojencev, ki so posečali ta tečaj, so širje ki z vnero vnašajo v tem tečaju pridobljeno znanje v dramske družine tistih društva, iz katerih so prišli.

V mesecu novembra preteklega leta je Poduzeva odprla v Kopru in Portorožu šolo za umetne plesne. V to šolo se je prišlo 45 djakov iz obeh okrajev.

Ob zaključku šolskega leta meseca junija je javna produkcija te šole presenetila naše občinstvo z izbranim sporedom nekaterih evropskih umetnih plesov, ki so jih gojenke izvajale na dostojni vlini.

Mata 1949 so ustavili v Dekanih prvo folklorno skupino v okraju, ki goji pristne istarske ljudske plesne. Uspehi te skupine so navdušili tudi druga naša društva; zato se je v Vandanelu ustavila druga folklorna skupina, ki goji mešane narodne plesne. V Marezige je v letu 1950 Etnografskega muzeja iz Ljubljane, kakor eno leto prej v Dekanih

In nenadoma je začutila, da ji bo ta otrok postal odveč, da ga bo zavrnila, ker ni iz njenega mesa in krv.

Rozika pa je, nič hudega sluteč, brezkrbno živeja iz dneva v dan, ne vedoč, da bo njena sreča skoraj minila. Nekoga dan je jo poklicala Hana. »Nesi koruzo v mlin,« ji je naročila. Rozika se je še vsa zasopla obstala pred njo, a hipoma ji je smeh izginil z obraza. Hane, svoje krušne matere skoraj ni več spoznala. Nekaj zlobnega, trdrega ji je prepeglo obraz.

Dekle je kakor vkopano v zemljo obstalo pred Hano in jo preplašeno gledalo. »Kaj si še vedno tu, pojdi že enkrat, ti zijalo salamensko,« se je zadrla nad njo. In Rozika je šla, nizko upognjena pod težko vrečo koruze, in se počasi izgubljala v gozdu,

Ko so opoldne zajemali iz sklede, se je stari Andrejevec močno čudil molčiči Roziki, ki je vsak dan imela toliko povedati. »Hm, nisi zdrava, dekle,« jo je pobral, a ker mu Rozika ni odgovorila, ampak so ji oči zaliile solze, je tudi on odložil zlico. Pri tem mu je pogled obvisel na Ha-

dala pobudo za ustanovitev nove folklorne skupine. Ustanovila se je tako tretja folklorna skupina, ki goji naše narodne plese in bo s te prispevala k ohranitvi naših narodnih tradicij.

Spomladi leta je Poduzeva priredila 9 sektorskih prireditiv, pri katerih sta sodelovali s svojimi skupinami najmanj po dve prosvetni društvi. Ena naša amaterska kulturno-umetniška skupina je sodelovala,

pri nastopu zamejskih Slovencev ob priliku II. kongresa LPS v Ljubljani, dve naši skupini sta sodelovali na prireditvi ob Dnevu slovenske kulture v Trstu. Bogat spored so dale tudi na prvomajski prireditvi v Kopru.

Tovariši, tudi naše delo ni brez težav, brez pomanjklivosti, in napak. Naše delo je trdo delo za lepši južni dan — nikoli ni bilo lahko — toda naši kulturni delavci so prežeti z delovnim optimizmom, uspehi naše borbe za boljšo bodočnost jih hrabrijo, nato lahko trdimo, da spremjamamo in da bomo spremenili nekdaj »tužno Istro v ponosno deželo naše srečne domovine.«

Ob obletnici rojstva goriškega slavčka

Simona Gregorčiča

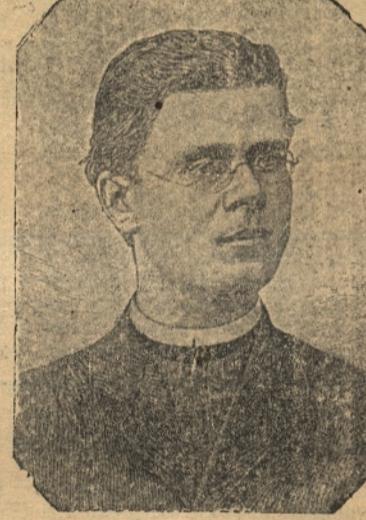
Simon Gregorčič se je rodil pred dobrimi sto leti, 15. oktobra 1844. leta na Vrsnem, v majhni gorski vasici sivim Krnom. Pesnik Simon Gregorčič je kot otrok pasel krave in ovce po sončnih toliminskih planinah. Tako mu je potekalo mlado življenje, dokler ni postal študent.

Kot mlad duhovnik je postal Gregorčič glasnik borbe slovenskega delovnega ljudstva posebno na Primorskem. Njegova pesem je prodrla tudi v najbolj skromno kmečko hišo, dvigala in bodrila tudi slehernega delovnega človeka. Naš pesnik je verno izražal, kar je mislilo delovno ljudstvo ter ulival v njegovo misel novo voljo ter širše poglede. Poznal je do dna vse, kar je doživil naš delovni človek in mu za tiste čase na najbolj uspešen način pomagal, da se je dvigal, krepil in močneje strelzel za svojo narodno osvoboditvijo. Mnoge njegove pesmi so bile takoj priljubljene, da so že čez nekaj let ponarodele. Kdo ne zna na pamet nekaterih njegovih preprostih, a zelo prikupnih pesmic? Med njegove velike umetnine spadajo zlasti Soči, Ojki, V pepli noči in še mnoge druge. Simon Gregorčič je globoko občutil krvavo borbo, ki so jo vodili Južni Slovani proti Turkom za svojo narodno osvoboditev. Znana je njegova pesem »Hajdukova oporoka«. V svojih pesmih Gregorčič na nikogar ni pozabil. Pisal je tudi za mladino. Najbolj znacilna črta vseh pesnikovih pesmi je preprostost, skromnost in predanost svojemu narodu. Prav zaradi tega so njegove pesmi doživljale novo zmago tudi za časa narodno osvobodilne borbe. Recitirali so jih za časa borbe na vseh prireditvah in mitingih; v partizanskem tisku so dobile svoje zaslzeno mesto. Partizanom so se vtišile v srce Gregorčičeve besede:

»Le ustavn, uborni narod moj,
do danes v prah teptan,
pepelni dan ni dan več tvoj,
tvoj je vstajenja dan«

Gregorčič je mislil na delavca in delovnega kmeta. Zavedal se je, da je njuna svoboda mogoča le s skupnimi naporji. Bogatinom, izkorisčevalcem delovnega ljudstva je povedal jasno:

»Ze pride, že!
Pač vaš in naš napoči dan:
vaš dan grozan bo in strašan,
naš dan pa srečen in krasan:«

PRAVICA BODE OBVELJALA!

Gregorčičeva predvidevanja so se uresničila. Slovensko delovno ljudstvo se je otreslo izkorisčevalskega jarma in si danes v svobodi gradi lepše življenje. Pesnik Simon Gregorčič je zelo priljubljen tudi med delovnim ljudstvom v Istri.

V Izoli se je vest o prihodu partizanov naglo razširila po vsem mestu in se je takoj zbrala na trgu pred mestno apoteiko velika množica. Izolani se niso ustrašili o prvem srečanju s partizani, temveč nasprotno; njihovi obrazzi so žareli od navdušenja in radovnosti. Tukaj je na vztrajno zahtevalo prebivalstva sprengoril član štaba bataljona, ki je z vojaško odločnostjo in partizansko zanesljivostjo pojasnil ljudstvu svetele cilje narodno-osvobodilne borbe. Izolani so pozdravili ta govor z dolgotrajnim ploskanjem. Nato je sprengoril antifašist iz Izole, ki je v imenu prisotne mnogočire obljubil, da se bodo tudi italijanski antifašisti vključili v naše vrste in se bodo borili ramo ob ramu s slovenskimi tovariši do končne zmage nad zavraženim fašizmom.

Zavedajoč se stanja, v katerem so se nahajali, so tudi koprski fašisti popustili v svoji predernosti in niso nudili nobenega odpora. Karabinerji iz Kopra so se podali partizanom dvignjenih rok in se skušali pretvarjati v strahu pred pravičnim obračunom. Toda mudilo se je in škoda je bilo z njimi zgubljiti čas. Z operativnim oficirjem na čelu je bataljon krenil pred kaznilnico in črna težka vrata so bila takoj na stežaj odprta.

Osvoboditev jetnikov, ki so ječali v koprski kaznilnici, je bil dogodek katerega ni lahko opisati. Daleč naokrog poznana ječa je povzročala strah in trepet prebivalstva. Stoletje so razni vladarji strahovali in pokoravali svoje podložnike, za neznatne prekrške pa z njimi kruto obračnavali. Danes je tisto zidovje zbrisano iz površine, nova nova ljudska oblast je poskrbela, da se uničijo vsi žalostni sledovi preteklosti, da narod svobodno zadha, sprengoril, dela in uresničuje svoje zamisli, da sprovede v življenje vse, kar je v skladu z napredkom za dobiti naroda, ki korak v obošje, srečnejše življenje. Stara gigantska zgrajba nam ni mogla služiti v noben korišten namen, zrušili smo jo ter na tistem mestu dvignili poslopje, v katerem se bodo vzgajali novi rodovi. Zidovje koprsko kaznilnico ne bo več spregorilo, ne bo več pričalo o tem, kar je video, nikoli več ne bo povedalo, koliko ljudi je pustilo v neprodirni temi številnih celic vse upe in nade, zdravje in življenje. To jekleno strašilo se je začelo rušiti tedaj, ko je vkovala v Kopru naša prva partizanska četa, tistega septembra dne, ko so najbolj prizadeti med prizadetimi — osvobojeni

kaznjenci — postrojeni v kolono na temnem hodniku s prstom pokazali na krive neznenega stanja v kaznilnici ter na one črne fašiste v obliki zaporniških paznikov, ki so do zadnje minute trdno držali v rokah vajeti, da bi zapete antifašiste izrotili na mesto in nemilos bližajočim se Nemcem.

Trepetajoč pred zasluženo kaznijo so bili vsi pazniki z zločinskim direk-

torjem in komandantom vred primorani obiti kolono osvobojenih ljudi, ki so imeli na obraznih temne zarišane sledove prestalih muk. In izkazalo se je, da so bile te krotke ovčice še včeraj rjoveči levi, ki se niso mogli odpovedovati ukoreninjenim metodam Mussolinijevega režima. Včeraj so ti ljudje še mučili in pretepavali, danes pa so se hoteli s svojo priliznostjo zmagati. To jim ni uspelo. Niti poštenost, niti humanitarnost tega ne moreta dopuščati, tedaj so vsi hoteli biti z nami; hčavščina in zahrbitnost je bila pri teh ljudeh doma.

Med političnimi priporinki smo dobiti precejsje število dobril političnih delavcev, in tudi borcev, ki so ojačili naše vrste. Tega dne je zaledal bell dan tudi tovarš Sergon iz Rojcev, ki je odsedel nad 15 let zaradi umora dveh fašistov, ki so prišli 1922 leta v Marezige požigati (Nadaljevanje)

S kakšno posestjo so razpolagali tržaški Slovenci v srednjem veku

Iz znamenite listine, ki so jo ob prihodu beneškega doža Dandola v Trst (1202) podpisali tržaški meščani (vero homines Tergestinae), je razvidno, da so imeli Slovenci v Trstu močne gospodarske pozicije. Mnoga imena podpisnikov kažejo očitno na precej močan vpliv germanstva, toda celo vrsta pristnih slovenskih osebnih imen (Stanko, Blagožit, Sebislav, Mirec, Belica, Božislav, itd.) pa dokazuje dovolj jasno, da Slovenci tedaj niso bili zgolj neki reweži in prav tako, da niso kar tako opuščali svojih starih običajev. Listinam, ki jo omenjam, nam kaže nadalje, da je prišlo tistega leta do revolucionarnega nastopa tržaških delovnih ljudi proti 13 družinam tržaških patricijev romanškega porekla, ki so si lastile monopol nad gospodarstvom ter politiko. Nekaj let za tem navajajo listine celo vrsto slovenskih hišnih posestnikov v okviru mestnega zidovja. Zanimivi so tudi nekateri drobni podatki, ki se nanašajo na zemljiško posest. Tržaški kaplan Don Tomaž Sclabus si je ustvaril tako imetje, da je moral vprašanje dediščine urejevati z zelo obširno listino (F348). V svojem testamentu ni pozabil niti na sorodnike (sestre Jasna ter Marča ter Sinogul) in ne na potrebe Cerkve. Vsakomur je zapustil po nekaj. Ko se je 1. 1325 poročil Tržačan Stanko, je njegova žena Lucija prejela za doto nič manj kakor 3 vinograde in k temu še vrt. Od očeta, učitelja (magister) Vitalija, je prejela tudi bogato in pestro hišno opremo. Lahko bi navedli še več podobnih primerov, ki kažejo vsi po vrsti, da so Slovenci v Trstu že od srednjega veka sem živel trdno na svojem.

Rozkin praznik

ni. Sedaj je vedel: Hana je otrdela, kakor je bila trda z njim, starcem, preden ji je prinesel umazani svejenj. Minila jo je materinska ljubezen, ki je zadelna ob skrb za preživljajnega otroka. »Uboga Rozika,« se mu je zasmilil dekletec; »zdaj ji bo v vsako žlico močnika natresla pelina.«

Ni se zmotil. Življenje pri Andrejevcu je za Roziko postalo vrsta težkih dni, polnih solza in bolečin. Pogostokrat je podzavestno klicala mater, a se je vsakokrat zdržala. »Mati! Zakaj je ona nima?« Vedela je, da Hana ni njena mati, saj ji je to povedal že Andrejevec, ko je začela komaj izgovarjati prve zloge. Zato ni več mnogo spraševala. Vendar pa se ji je misel na mater vedno znova vsljevala. Misliła pa je tudi na očeta. Občutek, da sta jo oba pozabila, da je sama na svetu, je bil tem neznos-

dila po pšeničnih laseh. Težko ji je bilo, da mora njena, še tako majhna punčka služiti pri tujih ljudeh. Končno je odšla sključena, kot starka s planine in Cilka jo je do roba spremila. Rozika pa se je vrgla na mehko travo in dolgo, dolgo ihela od prečudne bolečine, ki jo je vso prevezela. Morala se je izjokati. Nič niso pomagale Cilkinje prošnje in tudi kos kruha, ki ga je zanjo žrtvovala Cilka, je ni mogel potolažiti.

Toda Roziki se je približal čas, ko bi morala zapustiti planino, saj je bila že prevelika za pastirico. Kmet Juraj, pri katerem je služila, jo je »počivala za deklo. Zdaj se je začelo trdo delo na polju, v hlevu, v svinjaku. Povsod je morala biti in pomagati. Rozika je garala, garala iz dneva v dan, od zore do mraka. Že davno ni več mislila na mater in očeta, prav za prav ni mislila na ničesar več. Svoje prijatelje si je nashišla v hlevu. Imela jih je med kurami, ki so vsak dan z glasnim kokodajšanjem stikale po gnojšču. Med ljudmi vase zaprti Rozika ni našla prijatelja, a ga tudi ni iskala. (Nadaljevanje)

NAŠIM KMETOVALCEM

Več iniciativ v borbi za povečanje poljedelske proizvodnje

Trajno blagostanje delovnega ljudstva v našem okrožju zavisi v prvi vrsti od povečanja poljedelske proizvodnje. S časom bomo vse naše ozemlje še podrobnejše razdelili na več področij (ravnina, gričevje, pašniki, kraški, lapornati svet itd.), kjer bomo razvijali le tiste kulture, ki najbolj odgovarajo terenskim razmeram. Taka kategorizacija zemlje bo vplivala zelo ugodno na povečanje kmetijskih hpridelkov; kato jo moramo že danes poglabljati, kjer koli nam to razmere dopuščajo.

Nemogoče si je zamisliti globljega in trajnega blagostanja brez povečanja poljedelske proizvodnje. V našem primeru bo pocenitev poljedelskih proizvodov vplivala na izboljšanje položaja delavca in pocenitev industrijskih proizvodov. Ob kritičnem pregledu svojega dela bomo lahko ugotovljali, da vendar nismo še storili tega, kar je v naših močeh. Nekdo bo morda rekel, da nima dovolj delovne sile, drugi, da mu manjkajo gnojila itd. Taka izvajanja so v nekaterih primerih le prazen izgovor za prikrivanje svojih lastnih slabosti. Mi pravimo: več iniciativ in proizvodnja se bo marsikje povečala! Ali smo že resno razmišljali, kako bi razmnožili take vrste sadja, ki ne zahtevajo mnogo truda, a vržejo vendarle lep denar? Razmnožitev leske ne da velikega truda (uporabljamo tudi podatknjence), toda pri nas je vendarle redka. Isto velja v polni meri tudi za oreh, ki raste hitro in daje poleg plodu tudi dragocen les. Kaki je pri nas še zelo slabo razširjen. Z njim ni velikega truda, a se na drugi strani prav lepo prodaja. Dobba, ko naš delovni kmet ni mogel vnovčiti svojih proizvodov, je enkrat za vselej za nami! Ali smo že dovolj razmišljali, kako bi bolje izkoristili tista zemljišča, ki so izpostavljena veliki suši? Prav gotovo ne! Gojiti bi morali tudi nekatere rastline, ki pri nas še niso razširjene. Vzemimo lečo. Ta ne zahteva skoro nobenih gnojil in dozori še pred samim žitom. Leča lahko do precejšnje mere nadomešča fižol. Zakaj je ne bi gojili?

Na splošno se opaža, da naša vas

Potek odkupa grozdja

Letos so kmetje koprskega okraja prvič prodajali svoje grozdje v novo vinsko klet v Skocjanu za predelavo v vino.

Veličine količine odkupljenega grozdja dokazujejo razumevanje naših kmetov, da se bo v novi, sodobno opremljeni kleti dviginla kvaliteta našega vina.

Najbolje so razumeli pomen odkupa in so največ grozdja oddali kmetje iz Sečjol, Nove vasi, Bivjo Sečjole in Vanganelja. Tudi kmetje iz Marezig in drugih krajov so se odzvali, toda nasproti celotnemu prideku so iz neposredne okolice Kopra oddali razmeroma malo grozdja.

Do sedaj je bilo odkupljenega nekaj nad 70 vagonov grozdja samo v našem okraju. Kljub temu, da je bila suša, je grozdje na splošno zadovoljive kakovosti. Lahko bi rekli, da ni velike razlike ob lani. Nekatera vina bodo dosegla tudi do 14 stopinj alkohola.

Omeniti moramo tudi, da se že zdaj inozemski trgovci živo zanimajo za naš letosni vinski pridelek in ga prav dobro cenijo. Zelo dobro cenijo tudi novo vinsko klet in so zelo zadovoljni z njenim načinom predelave. Vse kaže, da bo iz te nove kleti izšla dobra kapljica za naše ljudi in inozemsko tržišče.

KMETJE!

Citajte in širite

»Istrski tednik«

posveča vse premalo pažnje razmnoževanju sadnega drevja. Ali se ne bi mogli za to vprašanje bolj zanimati tudi naši učitelji? Z boljšo organizacijo v šoli bi lahko z uspehom razmnožili ter zasadili različne vrste sadnega drevja. Ne samo to, s pomočjo otrok bi lahko nabrali znatne količine zdravilnih rastlin in si tako povečali dohodek. Mišljena smo dalje, da se tudi smokvi (figi) posveča vse

premalo pažnje. To sadno drevo hitro raste in ga je lahko razmnoževati. Z boljšo organizacijo bi lahko posušili velike količine smokev in jih na veliko izvazali! Tudi tu ni iniciativnosti, ki nam je potrebna. Vprašanje povečanja poljedelske proizvodnje je za nas tako važno, da bi se moral z njim baviti vsak delovni človek. Od uspešnejšega dela na tem področju zavisijo v marsičem tudi drugi uspehi.

Ob trgovci

Pri vsakem razkuževanju moramo biti oprezni

Mrčesa in zajedalcev je danes mnogo. Trpičnjo človeka, žival in rastlino. Muhe, komarji, bolhe, stenice, usi, šurki, ose, sršeni, različni kaparji, krpelji in klopi, pršice, molji in črvi itd.

Tudi razkuževalnih sredstev je mnogo. Najbolj razširjeno sredstvo proti navedenemu mrčesu je danes DDT v raznih oblikah.

Pri razkuževanju oziroma uničevanju mrčesa pa je skrita velika nevernost, da ne razkužimo dovolj temeljito in da bomo zaradi netemeljite razkužitve vzgojili odpornejše vrste mrčesa, ki ga navadna razkužila ne bodo več uničila.

Ce pride pozeba, so uničene vse šibkeje vrste rastlin. Ce pride na lezljiva bolezen, pomor nežni in šibki ljudje, močnejši bolezen prestanejo. Podobno je pri živalih. Ce organizem navajamo pologoma z majhnimi količinami strupa, bo tak organizem prenesel brez kakih škode tako veliko količinu strupa, ki bi uničil vsakega drugega.

Ce rabiš šibko razkužilo, pa ne v zadostni meri, bo šibkejši mrčes poginil, močnejši pa bo ostal in iz njega se bo razvil nov rod, ki bo proti razkužilu odporen. In ta rod bo hujši od sedanjega. Trdijo še, da so se že razvile neke nove vrste muh, proti

katerim DDT ni več učinkovit. To je lahko mogoče in iz prejšnje razlage razumljivo.

Zato za moramo pri razkuževanju rabiti razkužilo take jakosti in v takih množinah, da ves mrčes res pogine.

Mnenje naših kmetov o gospodarski razstavi

vprečen donos krompirja na ha 5000 kilogramov in se tudi njemu lahko navede ha donos. Grozdu manjkajo imena. Najbrž bi marsikdo naročil cipice, ako bi vedel za vrste.

Sadjarstvo, posebno jabolka so dobra.

Treba bi jih bilo uvrstiti po sortimentu in začeti razmnoževati, saj je videti, da so klimatski pogoji povoljni.

Škoda, da niso zastopana tudi

istrska jabolka, imenovana »mužeti«.

Je sicer drobno, vendar pa tukajno

klima dobro prenaša. Kljub slabim

je tudi odporno proti boleznim.

Umetno namakanje je odlična za-

misel. Vprašanje je le producijskih

stroškov za posamezno kulturo,

prevoz in tržišče in strokovna delovna

sila, posebno pri povrtninah.

Prašiči so odlični. Ne bi škodovalo, če bi jih prej stehtali in navedli starost.

Grafikon gospodarske perspektive,

dobro izdelan, vendar pa je vinograd-

ništvo preveč zoženo.

O sadjarstvu nič ne govori.

V razmerju z legami je tudi gozdarstvo šlo na majhno.

Rjava barva ne pove, katero panoga

zastopa. Kaj pa naša žlahtna oljka?

Saj ima vse pogoje za razvoj. Njeno

olje uživa vse človeštvo. Ne roditi vsa-

ko leto, vendar bi z rednim škropi-

ljenjem rodila bolj pogosto.

Poizkušnja vina. Vinski sortiment

ni posrečen. Dober poznavalec jih je

razdelil po svoje. Opozoriti pa je treba

na nekaj, kar bi se več ne smelo

ponoviti. Steklenice se morajo pri

vsakem točenju zapreti. Tu pa je bilo

nasprotno. Steklenica se je odprla in

je ostala odprta, dokler ni bila prazna.

Dogodil se je tudi slučaj, da so

steklenico, ki ni bila zaprta še od

prejšnjega dne, točili. Kot vzorčno

vino. Poizkušnja sama nam ni dala

nikakih perspektiv za bodočo tipiza-

cijo vina.

Kmetijski predmeti: Izbor kmetijskih produktov je povprečno dober.

Nekatere pšenice so bile pozno po-

žete in jim je manjkal pravi sijaj

barve. Obiskovalce pa bi bolj prie-

težo, ha donos ter vrsto. Letos je po-

„Pošljite me na radže v Trst...“

Se preden se zaprejo vrata v ambulanti za novim gostom, začujem po-

gostokrat te besede iz vseh mogočih

ust.

Najprej si moramo biti na jasnem, kaj so to radži. Radži je italijanska beseda za žarko, kot jim pravijo drugi po Primorskem. V ostali Sloveniji pravijo tem žarkom običajno rentgen.

To ime smo prevzeli po izumitelju posebnih žarkov, ki imajo to lastnost, da prodirajo v notranjost človeškega telesa in jih je odkril mož z imenom Roentgen. Toliko, da si bomo na jas-

nen.

Po navadi zahtevajo »radžek« oni, ki

čutijo vse mogoče bolečine v prsnem

košu ali pa na njem. Ko jih pregle-

dam in ne ugotovim nič posebnega

na pljučih, jim povem, da so bolečine

ali revmatičnega ali živčnega ali pa

naključnega drugega značaja. Navadno

pa vse to prepričevanje ne pomaga

ga pošljem tja predvsem zato, da bi

uvidev, da žarki ne pokazejo vsega in

bi bilo drugim za zgled, da bi se ne

ponavljala vedno ista pesem.

Po pregledu v Izoli se ponovno vrne v ambulanto z negativnim izvi-

dom. Tedaj pa začne: »Sedaj me pa

pošljite na radže v Trst, ker tam

imajo baje še večje radže in bodo

gotovo ugotovili mojo bolezen...«

Takrat se pa po navadi neha tudi

moja potrežljivost in mu povem, kar

mu gre.

Torej, zapomnimo si nekaj: zdrav-

nik lahko že z običajnimi pripomoč-

ki dožene, ali je kak bolezenski pro-

ces na pljučih ali kod drugod ali ne.

Kadar zasumi ali ugotovi, da je na

pljučih kak bolezenskega, vas bo brez

nadaljnje takoj posiljal na radže, če

bo to potrebno.

nasušene ali kako drugače pokvarjene. Lepi in pravilno razviti pridelki dajejo le tista drevesa, ki imajo krone dovolj redke in zračne. Veje odrezemo jemo z drevesnimi žagicami. Pri žaganju vej moramo paziti, da se veja ne odtrga (začesne), ker bi nastala velika rana. Zato najprej vejo nažagamo na spodnji strani in nato šele na zgornji. Po potrebi rez ponoviti, tako da je rana čim manjša. Veje moramo odrezati tik ob deblu. Napačno bi bilo, da bi odrezali preblizu, ker bi s tem rano povečali in ravno tako bi bilo napak, da bi rezali preveč stran ob deblu. Ko vejo odrezemo, ramo obgladimo z vrtinarskim ali cepilnim nožem in veče rane zamažemo s cepilnim voskom ali drevesnim karboniljem. Rano zamažemo zato, da preprečimo razkrajanje lesa, kar večkrat povzroča volrost debel. Tudi vodne poganjke (roparje) in koreninske izrastke moramo odstraniti.

(Nadaljevanje)

Bliža se čas čiščenja in škropljenja sadnega drevja

Skraini čas je, da dvignemo naše sadjarstvo. To bomo v veliki meri dosegli, če bomo dosedanje sadjarstvo temeljito čistili, gnojili in redno škropili ter tako zatirali sadne škodljivce in bolezni.

Z·A·V·S·A·K·O·G·A·R·N·E·K·A·J

NEBESA ali PEKEL?

Ivan je živel res pošteno in si je v potu svojega obraza služil vsakdanji kruh. Bil je uradnik. Usoda je hotela, da mu je stanovanjski urad nakazal lepo stanovanje z vsem komfortom, ne da bi bil Ivan za stanovanje zaprosil. A veselje in začudenje nad tem sta ga umorila. Na mesecu je umrl zadet od kapi.

Duša je zapusnila njegovo staro telo in se je dvignila proti kraljestvu večne blaženosti.

Tam je, naravno, naletel najprej na sv. Petra, ki mu je ukazal čakati v preddverju, dokler se ne izvršijo potrebne formalnosti: treba je bilo pogledati v zlato in v črno knjigo, tehat njenega dobra in slaba dela in vsemu temu je sledil sledeči razgovor:

Sv. Peter: »Kakor je videti, imate vi mnogo dobrih del. Torej smete stopiti v nebesa.«

Ivanova duša: »Oprostite, sv. Peter, a rad bi vas najprej vprašal, kjer se vrši več sestankov, ali v nebesih ali v peku?«

Sv. Peter: »Kakšno neumno vprašanje. V peku so samo hudiči in je stvar enostavna, medtem ko so pri nas angeli, svetniki, kerubini in serafini, device in mučenci in aposteljni

Misli in opažanja za časa razstave v Kopru

Jože: »Veš kaj, Tone, jaz bom predlagal, naj prihodnje leto napravijo razstavo v Kopru že poleti.«

Tone: »Kako pa to misliš, saj je to vendar nemogoče.«

Jože: »Poglej, letos vse leto nismo imeli dežja; šele ko so začeli pripravljati razstavo, je začelo deževati. Dežja smo pa pri nas najbolj potrebnji sred poletja in tako mislim, da bi bilo najbolj pametno, da načravimo razstavo poleti, ker bi v tem primeru gotovo deževalo.«

Jože in Tone stojita dan pred otvoritvijo razstave pred razstavnim prostorom in opazujejo ljudi, ki so tam zaposleni.

Tone vpraša Jožeta: »Kdo pa so ti ljudje, ki skačejo po razstavnem prostoru, kakor bi jim pod nogami girelo?«

Jože mu odgovori: »Nekaj jih še zrepoznam. Marijan, Miro, Jože in tako naprej... Veš, to bo trajalo še da otvoritve, potem bodo pa zopet čisto normalni ljudje.«

Pik.

in je torej jasno, da je pri nas več sestankov.«

Ivanova duša: »Dovolj mi je sestankov. Na zemlji sem jih imel čez glavo, zaradi tega vas prosim, da me takoj posljete v pekel.«

NB. Danes se srečen in vesel nahač v peku, kjer imajo le en sestank v mesec. In na tem sestanku obravnavajo vedno le eno in isto točko dnevnega reda: ustanovitev enega novega oddelka pekla, ki naj bi bil namenjen za - stanovanjske referente.

Djovanin eno njegov konj Nanić

NANIC: Djovanin, kaj se kaj zamero ke na pridajš vač hmana?

DJOVANIN: Daj Nanić, daj zakaj čon te zameret. Sa me nise naredo ša slabega.

NANIC: Kaj paraš da te nimam kaj dat ale sa bojiš moja Vanca? Ni vač tašna na. Letos ja vrag vido da ja bulša v zadruge eno prave da pobaramo grozja bomo še valja anka mi.

DJOVANIN: Ee jaz sen znau da na bosta čakale zadnje.

NANIC: Cuj Djovanin, da te račan nekaj na tihu. Moja Vanca me ja srušar pravla, da bojo letos še skoraj vse v zadruge. Anka druga žana dejo da bo bulša kokar dejat na sojo roko.

DJOVANIN: Nanić, dajsa las, da te poven nekaj na všešo. Cuj jaz ta imam za bravega moža naš, samo nastuj čakolat napred. Pradlanskem sen anka jaz šrajal, da na bo neč s tem. Za srečo moja žana, da ja zastopla vač ko jaz, da na nebe še laue nutre.

NANIC: Te verjan, te vérjan. Ma zdaj trba pa račaš vač kaj tašnega.

DJOVANIN: Muče Nanić. Jaz te račan samo tu, da kokar me je blo manha žav ke nisen šu ano leto pretaku bo vsakemu žau.

NANIC: Ben pestimo ča tu. Jaz paran, kar so žana z naša vase kontenta letos jet zadruge, da na bo dugo, ke bo v vsake vase zadruge eno bojo vse še nutre.

DJOVANIN: Magare letos na bojo ša vse. Ma ko bojo vidle, da voramo s traktorjan, sejamo, žanjam, kosemo eno vsa z makenjame eno one vsa z rokame, bojo samo zastope, da ni vač za ga mantrat po vuneh škancijah.

Pik.

Nanča je rešil pionirski kvadrat in uganke pionir s portoroške gimnazije Peter Martinčič, zato bo dobil nagrado.

General Franco v Jugoslaviji

Agencija za informacije v Informaži javlja:

»Naše modro vodstvo pod vođstvom nepogrešljivega Stalina, očeta vseh Rusij (vstevši tudi Albanijo), ima v rokah neizpodbitne dokaze, ki govorijo in zatrjujejo, da fašistična Jugoslavija ne samo, da je stopila v imperialistični tabor, ampak gostuje celo krvnika španskega naroda — generala Franca. Eden glavnih dokazov za to je pismo, ki so ga poslali iz Svice, posluživši se tujega imena, da ne bi kdo temu prišel na sled. Pismo je bi-

lo naslovljeno na neko drugo osebo,

in sicer tovarišu D. Ivanu iz R... (priimka na tem mestu ne objavljamo v interesu naše svete borbe), ali ... našim bistrounnim in zdravim močem ni ubežal napis na levem volalu kuverte, ki se je glasil takole:

FRANCO JUGOSLAVIJA.«

Vse sile za vzpostavitev Sovjetske mešane družbe.

Po koprskih ustanovah

Zadnje čase je burja precej močno zapihala, pa veste, dragi bralci, je tudi nas s seboj vzel. In tako smo spottoma pokukali v nekatere trgovine in ustanove ter pogledali, kaj delajo znotraj in od zunaj ljudje. Slučajno smo se znašli tam okoli STILA, pa smo pogledali noter. Tam so nam povedali, da ne poznajo še delovnih norm in delajo, kakor se jim lepše in laže zdi. Ce delavci niso pravilno nagrajeni, se ne bo zaradi tega svet podrl. Saj ima tudi tisti, ki manj dela, včasih pravico do priboljška na račun dobrega delavca. Saj pollenuh bo dejal, da bo priden delavec prišel na vrsto prej kakor on. Uprava pa rajši dela brez norm, najbrž misli, da bo tako »počečala produkcijo? Veste, odnesli smo nos iz zaprašenega STILA in šli tja proti Mudu. Na Mudu nas je doletela

nesreča. Kot muhe smo se nalepli na dolgo vrsto pred trgovino KDZ na vezane cene. Joj, ubogi kmet, če ima hlače raztrgane, bo moral po nekaj dñi čakati, da dobi platno. Nališpani meščan pa ima po več trgovin, zato ne bi bilo škode, če bi bil malo oskodovan na račun kmeta in zadružnika.

Ce komu primanjkuje delovne sile, svetujemo, naj se obrne na OMNIO. Tam imajo nameč celo četo tovarišic, ki se smejejo med stebri, ne da bi kaj delale. Ko pa je bilo ob času razstave dovolj dela, pa se jih je prijela plesna bolezen in zvečer so noge tako poskakovale, da bi se jih človek usmilil. In res, človek se je usmilil. One, ki ostanejo zvečer v Kopru in ki ob vsaki priliki gledajo le na ples, so doobile nagrado, one druge pa, ki morajo zvečer na svoje domove v vasi, pa so doobile ... Kaj? Eno figo!

RADIO

jugoslovanske cone Trsta

Na valovni dolžini 212,5 m.

PREGLED ODDAJ

Poročila v slovenščini vsak dan ob 7.00 (ob nedeljah ob 7.30), 13.00, 19.30 in 23.05.

Poročila v hrvaščini vsak dan ob 18.45.

Pregled tiska v slovenščini vsak dan ob 14.45.

Jutranja glasba vsak dan ob 6.30 in 7.15 (ob nedeljah ob 7.00 in 7.45).

SOBOTA 14. 10. 1950

12.00 Operna glasba; 13.15 Koncert pianista Pavla Šivica; 13.45 Gospodarski pregled (ital.); 14.00 Zabavni orkester Radia Ljubljane; 18.00 Pionirska ura (ital.); 18.30 Brahmsove klavirske skladbe; 19.45 Pesmi borbe in dela; 20.00 Hrvatski kulturni pregled (hrv.); 20.30 Pesmi jugoslovanskih narodov; 20.45 Politični pregled (ital.); 21.00 Veder sobotni večer (slov.); 21.30 Za ples igra veseli kvintet; 22.00 Cloveštvo na pohodu (ital.); 22.15 Arije iz italijanskih oper.

NEDELJA 15. 10. 1950

8.00 Operetna glasba; 8.30 Kmetijska ura (slov.); 9.00 Orkestralne predigre; 9.30 Kmetijska ura (ital.); 10.00 Folklorna glasba; 10.45 Oddaja za Bujščino (hrv.); 11.15 Vede in resne skladbe velikih mojstrov; 11.45 Našim ženam (slov.); 12.00 Glasba po željah (slov.); 13.15 Mladinske klavirske skladbe igra Pavle Kalan; 13.30 Pionirska ura: Stari kol (slov.); 14.00 Glasba po željah (ital.); 17.00 Oddaja za podeželje: Pogovor v naroču; Jozip Jurčič: »Deseti brat«; Reportaža: Nabrežinski kamnolom; 19.00 Kaj smo vam pripravili (ital.); 20.00 Cajkovski: Simfonija št. 5 in Prokofjev: Klasična simfonija; 20.45 Politični pregled (ital.); 21.00 Od klasične simfonije do moderne jazz-a; 22.00 Sportni pregled (ital.).

Križanka

1	2	3	4		5
6					7
8				9	
10				11	12
13			14		
	15			16	
		17		18	
					20
19					
21			22	23	
24					

BESEDE POMENIJO

Vodoravno: 1. ponočni ognji; 6. krmska rastlina; 7. kazalni zajmek; 8. rimski pesnik; 10. rastlina iz družine čebulinic; 11. vrsta ribe, znana predvsem v Sardiniji; 13. italijanski predlog; 14. nevestina oprava; 15. pamet; 16. kesanje; 17. vezane cene, kracica; 18. znana svetopisemska jed; 19. planina v Makedoniji; 20. JDZ brez konca; 21. medmet; 22. italijanska reka ali predlog; 24. svinčev sijajnik.

Napovedno: 1. kovački center v Sloveniji; 2. delavščina vstaja; 3. pokrajina v severni Grčiji; 4. dar drevja; 5. egiptansko božanstvo; 7. morski sesalec iz severnih morij; 9. Odisejeva domovina; 12. drevored; 17. hudič; 18. zemljiške knjige, tudi uradniške potrebuščine; 23. osebni zajmek.

Odgovori in vprašanja

1. Deževniki in krti so v kmetijstvu koristni, ker rahljajo zemljo in njih rovi se napolnijo z zrakom, torej tudi prezračijo zemljo, kar je rastlinstvu najbolj potrebno. 2. Deteljo sejemo zaradi tega, ker vrskava iz zraka dušik, ki je rastlinstvu nujno potreben. Dušik je enakovreden čilskemu solitru.

3. Od kje izhaja beseda »drakonski ukrepki?«

1. Kje uspeva riž v Jugoslaviji? 2. Kolikšen je premer in polmer zemeljske krogle in kolikšen je njen obod? 3. Od kje izhaja beseda »drakonski ukrepki?«

Smrti in poroke

v septembру

Seznam umrlih v septembру:
En mesec stara Sandrin Rosana; 79-letni Marsetič Mateo; 38-letna Peilaščiar Valeria; 2 dni stara Dudine Marija; 56-letni Gonič Pietro; 68-letna Comedo Marija; 77-letni Argenti Antonio; Marsoč Dino.

Seznam poročenih v septembri:
Mazzucato Pietro, trgovski pomočnik, in Fiore Rosaria, uradnica; Umlauf Bruno, mizar, in Deponete Nicolina, uradnica; Zega Ernest, gledališki igralec, in Kuharica Turk Darinka; podoficir JA Nikolaev Milan in gospodinja Batinič Mara; kmet Visintin Natal in gospodinja Visintin Angela; uslužbenec Umer Renato in gospodinja Bacci Anita; uradnik Bordon Jozef in uradnica Saina Albina; tesar Parenzan Nevio in gospodinja Brajnic Santa; mehanik Gričon Viljem in gospodinja Kozlan Elvira; uradnik Možina Miro in gospodinja Jerman Matilda; kmet Minka Anton in gospodinja Viola Giuseppina; oficir JA Babič Mato in uradnica Rožac Marija; Šofer Cetin Nazarij in gospodinja Apollonio Argja; kmet Kožlovič Čejstein in uradnica Vatovec Albina; namenčenec Peroša Franc in delavka Domžo Valerija; kmet Kožlovič Mario in Apollonio Evelina.

Čudni kvadrat

11	13	17	19
11	13	17	19
11	13	17	19
11	13	17	19

Uredi številke tako, da bo seštevek vodoravno, navpično in poševno ved